Leto XXVI. Poštnina plačana v gotovini Postgebühr bar bezahlt Ljubljana, 20. julija 1944. Br. 29

DOMOVINA in KMETSKI LIST

Verwaltung und Schriftleitung · Uprava in uredništvo: Puccinijeva 5 — Tel. 31-22—31-26 — Erscheint wöchentlich · Izhaja vsak teden

Bestbezugspreis jährlich · Naročnina letno Lir 24 — Einzelverkaufspreis · Posamezna številka Cent. 80.

PREGLED VOJNIH DOGODKOV

Pričakovanje narodov po vojni

Kaj pričakujejo narodi od konca vojne? Na to vprašanje je nemški minister dr. Goebbels odgovoril pretekli teden v velikem tedniku »Das Reich«. Kar se tiče upanja na boljšo bodočnost, pravi minister, so vsi narodi istih misli in istega srca. Vsi se bore za novo socialistično dobo, za konec kapitalistične nadvlade, za svoboden sporazum narodov v vprašanjih ponovne izgraditve uničenih ozemelj in za ustvaritev boljšega socialnega in gospodarskega stanja delavskih slojev v vseh deželah. Mislim, da vemo, kaj si žele dobromisleči ljudje na obeh straneh po koncu te vojne, pravi minister. Te želje se bodo izpolnile, kajti one so skupne v srcih vseh ljudi na vsem svetu. Zgodovina ne bi imela nobenega smisla več, če se ne bi dalo preprečiti, da bi tudi ta vojna s svojimi ogromnimi žrtvami prišla prav tistim, ki so jo zagrešili, in če bi ta vojna uničila one, ki hočejo pričeti iznova. To ne more biti! Narodi sami bodo dali tej vojni njej pripadajoči moralni smisel. Kakor danes trpijo zaradi nje, tako bodo na koncu nad njo zmagovali. Minister dr. Goebbels ugotavlja, da so nemški mirovni načrti mišljenju in upanju ne le nemškega naroda, marveč tudi nasprotnih narodov mnogo bližji, kakor pa mirovni načrti nasprotnikov Nemčije.

Nadaljnji težki boji v Normandiji

Američani kljub velikemu navalu v Normandiji niso dosegli prodora. Boji trajajo dalje. Vsak meter si mora sovražnik odkupiti z velikimi žrtvami. Novi vrhovni poveljnik na zapadu von Kluge je pretekli teden nadzoroval vso obalo in ugotovil, da so utrdbe in vojaške postojanke v zaledju prvovrstne. Von Kluge je videl številna razdejanja miroljubnih krajev. Ko je pred štirimi leti on prodiral tod s svojimi armadami, so ostali ti kraji povsem nepoškodovani. V poslednjih mesecih pa so jih izpremenili angloameriški strahovalni bobmbniki v razvaline.

»V 1« treska tudi na invazijsko predmostje

Novo nemško orožje, ki že več ko tri tedne udarja na London in Južno Anglijo, ima tako resne učinke, da so morali odseliti že mnogo prebivalstva. Škoda narašča dnevno. Angleži doslej niso iznašli še nobenega uspešnega protisredstva. Zadnje dni pa prinašajo angloameriški listi senzacionalna poročila, da so se pojavile raketne bombe »V 1« tudi v Normandiji. V Berlinu ugotavljajo k temu, da pridobiva nemško tajno orožje vedno večji pomen ter da se razvija zlasti glede sigurnosti cilja in zadetkov. Zadnje čase so Angloameričani spet z velikimi letalskimi napadi rušili nemška mesta, med njimi Monakovo na ta način, da so odvrgli bombe skozi oblake brez izbire cilja. Tako je »V 1« ponovno dobil potrditev svoje upravičenosti.

S tem, da »V 1« brez prestanka pada na London, razbija središče židovskega imperializma. Angleški in ameriški dopisi v listih so vsi v znamenju »V 1«, kar ni čudno, saj sta razdejanje in zmeda v Londonu vedno večji. Leteče bombe rušijo mnogo več hiš kakor navadne. Prav posebno pa so bili londonski bankirji prizadeti, ko je pretekli teden treščila takšna leteča bomba tudi na londonsko borzo.

Nemška vojska bo branila Baltik

V pretekiem tednu so Nemci ponekod na vzhodni fronti skrajšali bojno črto. To so storili tudi južno od baltiškega področja, h čemer pa izjavljajo v Berlinu, da je bilo to storjeno le zato, da se doseže naslonitev na novi položaj v srednjem odseku vzhodne fronte in da se tako olajša zaščita Baltika. Baltik, o katerem smo v zadnji »Domovini «obširneje pisali, spada k evropskemu prostoru. Nemška vojska pa bo evropski prostor, naj bo na jugu ali na severu vzhodnega bojišča, na vsak način branila in držala.

Tudi nam v premislek

Te dni smo čitali v uglednem srbskem dnevniku razmišljanje o veliki žalolgri, ki jo v sedanji vojni mora preživljati srbski narod. Misli tega članka so tako otožne in tudi za nas Slovence tako vzpodbudne, da jih bomo kratko povzeli, saj je njih namen, da vzdramijo nas k spoznavanju resnice, kateri je treba, naj je še tako bridka, vedno odločno pogledati v obraz. Namenjene pa so te misli vsem, ki so še dostopni treznemu presojanju, da se v usodni uri zresnijo in pomagajo storiti vse, kar se da storiti za našo boljšo bodočnost v sklopu mladih evropskih narodov.

Ta in oni mali narod se umakne v zatišje, da si varuje življenje, pri Srbih in pri nas pa se razsipa kri med rodnimi brati, vršijo se maščevanja ali se polagajo stari politični obračuni. Tragedija takega naroda pa je v tem, da ljudstvo predstavlja nedolžno jagnje, ki mora biti vedno pripravljeno na krvavitev.

Treba je poiskati vzroke take tragedije. Največji greh je v tem, ako kdo pričakuje rešitve izven lastne pameti. Najbolj neumen je tisti, ki noče spoznati, da je v današnjih okoliščinah rešitev vsakega naroda v njem samem. Oni, ki danes lomijo bojna kopja, ne delajo tega zaradi naroda, temveč zaradi svojih koristi in svojih političnih računov.

M i r, d e l o i n r e d so edini rešitelji prizadetega naroda. Naj vsak domoljub položi roko na srce in naj iskreno prizna, koliko glav se da rešiti gotove smrti, dokler se majhen narod drži teh načel. Dovolj je že poteklo krvi, dovolj je ruševin, zato ni treba več od ljudstva zahtevati nedolžnih žrtev za tiste cilje, ki nikakor niso v njegovo korist.

Docela brezpomembno je jalovo politiziranje, ki troši narodovo moč in razcepija složni odpor proti boljševizmu in njegovim agentom, katere vodi Josip Broz-Tito. Kar pa se »zaveznikov« tiče, je vprav srbski narod še posebno občutil njihovo »blagodat«. Niso mu pomagali takrat, ko so ga pahnili v vojno, zdaj pa skoraj neprestano padajo neštete nedolžne žrtve ob prasketanju terorističnih bomb na Beograd in na druga srbska mesta.

»Zakaj bi mi Srbi,« zaključuje člankar, »četudi nezavedno, povečevali tolikšno narodno tragedijo z ravnanjem, ki ni v skladu s pravimi srbskimi interesi!« — To se docela nanaša tudi na nas.

Tudi Slovenci moramo vzkliknuti samemu sebi: zakaj bi nam kazalo plavati proti toku deroče vode, zakaj se vmešavati v veliko politiko, ki se nas ne tiče, zakaj voditi veliko strategijo, ko nimamo pojma o tem, kaj se pravi vojna, v kateri butajo druga ob drugo armade broječe na eni in na drugi strani toliko vojakov, kolikor naš narod vsega skupaj ne šteje živih duš!

Usoda nam je odmerila zelo važen življenjski prostor. Ne zaradi našega števila, marveč zaradi položaja, na katerem nam je dano živeti, ga negovati in varovati, nam Evropa poklanja pozornost. Na čelu Evrope pa stoji in bo vedno stala Nemčija, trdo prekaljena v sedanji vojni. Na treh frontah brani Nemčija svojo postojanko, bori se nasproti boljševizmu prav tako žilavo kakor proti Angloameričanom, ki bi radi s pomočjo svojih mehaničnih sredstev zanesli v Evropo požar in novo zmedo, da bi jo do kraja izropali ter jo pahnili v bedo. Ni evropskega naroda, ki ne bi pomagal Nemčiji vzdržati v vojni za boljšo Evropo. Pomoč je lahko še tako skromna — Nemčija jo upošteva in jo dostojno vrednoti, že večkrat smo ponovili, da zahteve Nemčije do nas niso niti velike niti težavne. Zavedati se moramo, da nam je usoda namenila živeti trajno v sosesčini z velikim nemškim narodom, s katerim nas družijo mnoge pridobitve evropske kulture, nadalje mnoge gospodarske vezi in mnoge vzajemne naloge. Obračati se proti nemškemu narodu, še posebno v takšni perečni dobi, kakršna je sedanja, bi pomenilo prav tisto, kakor če bi poniglavec skušal podstaviti nogo težko natovorjenemu vozu.

Ne poslušajmo krivih prerokov, ki so pri nas glasni vselej, kadar divja zunaj na bojiščih mogočen vojni hrum. Slovenci smo vajeni po svojih majhnih razmerah presojati tudi razmere velikih narodov. Po takem ni čudo, da se tolikokrat vrežemo. A poskušajmo se vživeti v evropske razmere in ne presojajmo dogodkov vedno le s svojega majhnega stališča. Predočimo si enkrat resno, kolikšna je zmogljivost 80milijonskega naroda, ki ima vrhu tega vodstvo, s kakršnim se ponaša nemški narod! Ob sami tej misli bomo docela izpremenili svoje gledanje na sedanje dogodke. Čas je tak, da moramo čim prej vsi izpregledati in spoznati svojo vlogo in svoj pomen v borbi za novo Evropo.

O sedanjem stanju na bojiščih

je podalo nemško vojno poročilo v ponedeljek naslednjo pregledno sliko:

Führerjev glavni stan, 17. jul. DNB. Vrhovno poveljništvo nemških oboroženih sil objavlja:

Južnozapadno od Caena so pričele angleške divizije včeraj ponovno velik napad. Najtežji topniški ogenj s kopnega in morja je podpiral tukaj sovražnikove napade. Sovražniku je uspelo, da je vdrl v nekatere kraje, ki leže tesno za našimi bojnimi črtami, takojšnji protinapadi naših rezerv pa so ga vrgli nazaj. V nekem vdoru je borba še v teku. Tamkaj je bilo obkoljenih 58 oklopnikov. Na področju St. Lo in v odseku zapadno od reke Vire je izvajal sovražnik zaradi velikih izgub prejšnjih dni le šibkejše napade, ki pa so ostali brez uspeha.

Pred nizozemsko obalo so težko poškodovali stražni bojni čolni britanski brzi bojni čoln. Z njegovo potopitvijo je računati.

Pri neki očiščevalni akciji na južno-francoskem področju je bilo ubitih v borbi 460 teroristov.

Hud ogenj orožja »V 1« ograža še vedno velepodročje Londona.

V Italiji je bilo težišče bojev včeraj severnovzhodno od Volterre, pri Arezzu in na obeh straneh reke Tibere. Medtem ko so bili vsi sovražnikovi napadi, ki jih je izvajal z osredotočenimi silami, z izgubami za sovražnika odbiti, smo po ogorčenem boju izgubili razvaline mesta Arezzo.

Zaščitne ladje vojne mornarice so zažgale pred italijansko zapadno obalo britanski brzi čoln ter prisilile druge k umiku.

V južnem odseku vzhodnega bojišča je narasla silovitost obrambne bitke vzhodno od zgornjega ukrajinskega Buga. V težkih, izpremenb polnih bojih so bile ustavljene sovjetske oklopniške sile, ki so prodirale s področja pri Tarnopolu in Lucku. V obeh zadnjih dneh je bilo tukaj uničenih 125 sovražnikovih oklopnikov. Med Pripjetom in Dvino še trajajo hudi boji na širokem bojišču. Ob Njemenu so onemogočile naše divizije boljševiške prebijalne poizkuse. Pri Grodnu so prekoračile naše čete po načrtni izpraznitvi mesta reko Njemen in so sedaj na zapadnem bregu reke. Na jezerskem področju južno od Dvine so se izjalovili ponovni sovražnikovi napadi z izgubami za sovražnika. Med Dvino in Pejpuškim jezerom so se izjalovili tudi včeraj številni sovjetski napadi. Le na vdornem področju južno od Opočke je uspelo sovražniku, da je po izpremenb polnih bojih dobil nekaj ozemlja.

Letalstvo je poseglo v obrambno bitko na žariščih z močnimi jatami borbenih letal in prizadelo boljševikom v nizkih poletih velike izgube. Uničeni so bili številni oklopniki, topovi in nad 400 vozil. V ogorčenih zračnih bitkah je bilo se-

streljenih 88 sovražnikovih letal, protiletalsko topništvo pa je sestrelilo 9 nadaljnjih letal.

Na Balkanu je bilo po težkih bojih očiščeno večje središče tolp. Komunisti so izgubili mnogo nad 1400 mrtvih in številne ujetnike streliino lahko in težko orožje, 19 taborišč kakor tudi velike količine streliva in vojnega gradiva vseh vrst je bilo uničeno ali zaplenjeno.

Pred južno norveško obalo so sestrelile zaščitne ladje neke nemške spremljave in ladijsko protiletalsko topništvo trgovskih ladij 6 britanskih bombnikov.

Ameriški bombniški oddelki so napadli več krajev v južni in južnozapadni Nemčiji, med drugim Saarbrücken, Augsburg ter z močnimi silami München. Posebno v Münchenu, proti kateremu je izvedel sovražnik v teku petih dni štiri velenapade in pri čemer je bila lastna obramba ovirana zaradi slabih vremenskih okoliščin, je nastala deloma občutna škoda ter izgube. Zadržanje prebivalstvo je bilo zgledno. Nadaljnji oddelek ameriških bombnikov, ki je priletel z juga, je napadel Dunaj. Tudi tu je nastala škoda na mestnem področju in izgube med prebivalstvom. Zračne obrambne sile so sestrelile 43 sovražnikovih letal.

V noči so odvrgla posamezna britanska letala bombe na rensko-vestfalsko področje.

DOMAČE NOVICE

* **Vse čitatelje »Domovine« obveščamo,** da bomo v začetku prihodnjega meseca začeli objavljati veliki roman **»Lov za zlatom«,** zajet iz dobe, ko so v Kanadi in Aljaski našli velika skladišča zlata. Roman »Lov za zlatom« bo vse čitatelje »Domovine« tako pritegnil kakor znameniti roman »Divjina cvete«, ki smo ga nedavno zaključili. Roman »Lov za zlatom« bo izhajal poleg povesti »Gorski kristal«, ki ga zdaj objavljamo. Razen tega bomo tudi v bodoče objavili več podlistkov izpod peresa domačih pisateljev. Danes objavljamo prvi del povestice Ivana Albrehta »Žalolgra v Zaplazu«, sledile bodo še nadaljnje. Priporočajte »Domovino« vsem, ki nanjo še niso naročeni! Naročnina je malenkostna.

* **Bivšim internirancem ali njih svojcem!** Finančni oddelek pokrajinske uprave razglaša: Oni bivši internirani italijanskih koncentracijskih taborišč, ali njih svojci, ki so pri finančnem oddelku šefa pokrajinske uprave ali pri ravnateljstvu računovodstva prijavili terjatve iz nevnovčenih bonov, iz nedvignjenih dobroimetij pri taboriščnih ali kaznilniških upravah ter iz neizplačanih denarnih pošiljk naj se zaradi izplačila zglasijo čim prej osebno med uradnimi urami pri finančnem oddelku šefa pokrajinske uprave v Gregorčičevi ulici št. 29, II. nadstr. šolska soba II D. V uvaževanja vrednih primerih so dopustna tudi pooblastila. Ta razglas ne zadeva drugih morebiti prijavljenih zahtevkov internirancev ali njih svojcev za izgubljena oblačila in vrednote, za nedostavljene pakete, za odvzet denar, za shranjen denar pri taboriščnih ali kaznilniških upravah, za katerega niso bili izdani boni ali ustrezna potrdila in podobno.

* **Opozorilo ljubljanskim kopalcem.** Uprava policije je po svojih organih ugotovila, da kopalci na obeh straneh Ljubljanice pri Špici samolastno uporabljajo za sončenje in razne športne igre tudi zemljišča zasebnikov in jim tako povzročajo veliko škodo. Zato se vsi kopalci opozarjajo, da ni dovoljeno kopati se, odnosno sončiti se izven brežin in travnih pasov ob Ljubljanici — to se pravi, izključno na bregovih, ki so za to določeni in označeni. Nadalje uprave policije prepoveduje, da bi se kopalci izven prostorov, naznačenih v prvem odstavku, kretali v kopalnih oblekah. Zlasti je zabranjena hoja in vožnja v kopalnih kostumih po cestah in obrežnih krajih. Občinstvo se opozarja, da se drži meja dostojnosti in spodobnosti. Uprava policije bo po svojih organih nadzirala izvrševanje gornjih navodil in bo vsak klican na odgovor in kaznovan, kdor jih ne bo upoštevat.

Vsem pridelovalcem v Ljubljanski pokrajini. Ugotovilo se je, da pridelovalci niso priglasili pravilnih ploščin, posejanih z žitom ter posajenih s krompirjem in fižolom, tako da ploščine niso v pravilnem razmerju s ploščinami njiv, ki jih imajo. Da se netočnost odpravi, so bili vsi prizadeti pozvani, da se najpozneje do srede 19. t. m. javijo pri pristojnem občinskem uradu zaradi popravka netočne prijave. Od tega roka dalje bo kontrola na mestu samem ugotavljala pravilnost prijav in se bo proti krivcem uvedlo kazensko postopanje.

* **Poglavnik dr. Ante Pavelić** je pretekli petek praznoval svoj 55. rojstni dan. Na vsem Hrvatskem so bile primerne svečanosti, a dostojna proslava je bila tudi v Ljubljani. V stolnici je bila maša, ki so se je udeležili številni predstavniki oblastev in vojske. Po slovesni službi božji je bil v prostorih hrvatskega konzulata sprejem gostov, ki so prišli čestitat. Zbrane goste in člane hrvatske kolonije je nagovoril konzul prof. Salih Baljić.

* **Smrt podpolkovnika Maseka.** Pretekli četrtek je bil na Viču pri Ljubljani pokopan g. Drago Masek, domobranski podpolkovnik in poveljnik mesta Ljubljane. Umrl je nagle smrti v 69. letu starosti. V Ljubljani je bil splošno znan in med domobranci priljubljen kot dobrohoten poveljnik.

* **Smrt ravnatelja Josipa Christofa.** Prejšnji torek je umrl po dolgotrajni bolezni v 81. letu upokojeni šolski ravnatelj g. Josip Christof, ustanovitelj znanega učnega zavoda v Ljubljani. Lansko leto je še čil praznoval trojni jubilej: 80 letnico rojstva, 60 letnico mature in 40 letnico svojega zovoda.

* **Zlato poroko** sta praznovala v nedeljo v Starem trgu pri Rakeku g. Jakob Žagar, soboslikar, in gospa Marija, rojena Potecinova. Rodilo se jima je 12 otrok. Zlati ženin šteje 77 let, njegova družica pa 71. Tudi naše čestitke!

* **Dvojni jubilej** je praznoval preteklo sredo ugledni obrtnik g. Ivan **Praznik,** lastnik mizarskega podjetja v Zavrtěh v Ljubljani. V krogu družine je slavil 55 letnico rojstva in srebrno poroko z go. Frančiško, rojeno Kogovškovo iz stare vodmatske družine. G. Praznik je doma iz Bučke pri Novem mestu in si je z veliko pridnostjo in sposobnostjo pridobil današnji položaj kot podjetnik in kot ugleden funkcionar v obrtniških organizacijah. Zakoncema naše čestitke!

* **V Kočevju in drugih domobranskih postojankah na Dolenjskem** se stalno javljajo novi skrivači in tisti, ki se jim je posrečilo pobegniti iz gozda. Zanimiva je zlasti okolnost, da se v Novem mestu javlja čedalje več ubežnikov iz Bele Krajine, kar najbolj značilno obeležuje tamkajšnje razmere.

* **Kočevski domobranci** so šli v noči od 25. na 26. junij pogledat proti Mozlju. V Kačjem potoku je spal spanje pravičnega kar cel II. bataljon kočevskega odreda. Ko pa so začuli korake domobrancev, so jo ucvrli v noč. Kmalu je za njimi svetilo njihovo lastno taborišče, v katerem je zgorel tudi ves zapuščeni propagandni material.

* **V gozdovih okrog Korinja** so gozdni tolovaji doživeli črne dni. Novomeški udarni bataljon jih je napadel v jutranjih urah 7. t. m. Domobranci so ponoči obkolili vas, ob svitu pa planili med hiše. Tolovaji so oddali le nekaj strelov. V vasi je bilo mrtvih 40 tolovajev, zunaj vasi 21, ujetih pa 78. Že 10. t. m. so domobranci obkolili tudi vas Ambrus in tolovaje pošteno naklestili.

* **V Dobrepoljah** je bila 6. t. m. večja borba s tolovaji. Domobranci so obšli vas in napravili zasedo v gozdu nad njo. Zasledovali so tolovaje do gozda Javhe, kjer so se tolovaji razkropili, že naslednji dan pa so bili tepeni pri Korinju.

* **Št. Vid pri Stični** so tolovaji napadli v moči ene brigade dne 6. t. m. Domobranci so udarili tolovaje za hrbet in jih razpršili. Tolovaji so pustili na terenu mrliče, ranjence in precej materiala. Umaknili so se proti Št. Pavlu. Ko so se zbrali na Rdečem Kalu, jih je bilo le še okrog 200. Tu so prenočili, naslednje dopoldne pa so jih pregnali tudi s te postojanke domobranci, ki so se vračali od zmage na Korinju.

* **Vsak hišni starešina** je prvi borec v hišni protiletalski zaščiti. Vsi stanovalci hiše in vsi tisti, ki bodo v njej iskali zaščite, mu morajo biti podrejeni. Hišni starešina si mora pridobiti ugled pri urejanju zaklonišča ter pri izvrševanju vseh odredb protiletalske zaščite. Pridobiti mora zanesljive sodelavce v hiši in jim odrejati poedina dela. Vsaka hiša mora biti disciplinirana za primer letalskega napada. Ako uživa hišni starešina popolno zaupanje, je lahko prepričan, da se bodo v primeru letalskega napada vsi podredili njegovim poveljem.

* **Žrtve raznih bomb,** min in drugih razstrelji vih predmetov so zelo pogoste povsod, kjer se je kaj dalje časa mudila vojska ali kak tolovajski oddelek. V novomeško bolnišnico je bilo sprejetih samo v juniju nad 20 takih ponesrečencev. Poročali smo, da so iz Mirne peči en sam dan pripeljali pet ranjencev. Po večini se ponesrečijo otroci, ki neugnano stikajo za razstrelivom in se z njim igrajo, dokler ne nastane nesreča. Starše vnovič opozarjamo, naj ne puščajo otrok v gozdove, kjer bi utegnile biti skrite bombe ali mine.

* **V visoki starosti** 86 let je umrla na svojem domu v Voljčah pri Tolminu ga. Katarina Cotičeva, vdova po ravnatelju bivšega tržaškega dnevnika »Edinost«, g. Maksu Cotiču. Bila je zgledna žena in mati, ki je s svojim zaslužnim možem preživela mnogo trpkih pa tudi mnogo lepih dni. Položena je bila 4. julija v rodbinsko grobnico v domačem kraju.

* **Vsi bolniki** morajo za čas, dokler bivajo v zdravstvenih zavodih, vrniti živilske izkaznice. Zato se mora vsak bolnik ali kdo izmed njegovih svojcev zglasiti do petega dne po odpustu iz bolnišnice na mestnem oskrbovalnem uradu v Batovi palači v Ljubljani. Svojci naj na bolnikovo nakaznico ne kupujejo živil, ker bo sicer ostal družinski član, ko se vrne iz bolnišnice, kljub potrebni hrani brez nakaznice.

Prevoz racioniranih živil

V smislu veljavnih predpisov se smejo racionirana živila uvažati v Ljubljano le z dovoljenjem »Prevoda«. Kdor skuša uvažati živila v Ljubljano brez dovolilnice, se smatra za tihotapca, policijska oblast ga kaznuje, blago mu pa zaplení. Prošnje za vrnitev zaplenjenega blaga se ne morejo uvaževati.

Občinstvo se zato opozarja, da si vselej pred uvozom racioniranih živil v Ljubljano v lastnem interesu izposluje dovolilnico »Prevoda«. Dovolilnice izdaja odsek za dovolilnice, Novi trg št. 4, pritličje.

Novi predpisi za prodajo tekstilnega blaga in oblačilnih predmetov

V smislu izvršilnih določb šefa pokrajinske uprave v Ljubljani k uredbi Vrhovnega komisarja v zagotovitev tekstilne oskrbe delovnega ljudstva na operacijskem področju Jadransko primorje, ki so izšle v ljubljanskem Službenem listu dne 15. julija t. l., so prestale veljati s 1. julijem 1944 oblačilne nakaznice vseh vrst kakor tudi nakupnice in nabavnice, izvzemši nakaznic za opremo novorojenčkov, in se nanje ne sme izdati po 15. juliju t. l. nikako blago.

Trgovci s tekstilnim blagom in oblačilnimi predmeti morajo zato najkasneje do četrtka 20. julija 1944 izročiti Pokrajinskemu gospodarskemu svetu v Ljubljani **vse** odrezke oblačilnih nakaznic, nadalje nakupnice, odrezke nakaznic za opremo novorojenčkov in novoporočencev ter nakaznice (Bezugscheine) za nakup tekstilnega blaga in oblačilnih predmetov. Predložitev je izvršiti po dozdaj veljavnih predpisih in navodilih.

INVENTAR. Vsa podjetja, industrijska, obrtniška, trgovinska na debelo in na drobno, trgovinska zastopstva z zalogo blaga, uvozniki in izvozniki, ki izvršujejo prodajo tekstilnega in manufakturnega blaga, čevljev in drugih oblačilnih predmetov, morajo sestaviti inventar blaga, ki je njihova lastnina ali lastnina tretjih oseb, a je na zalogi v njihovih skladiščih, prodajalnah ali drugih prostorih, in sicer z odločilnim dnem **opolnoči dne 15./16. julija 1944.**

Inventurne operacije se morajo izvršiti v roku od 16. julija do 22. julija t. l. V tej dobi naj imajo sicer podjetja odprte svoje lokale ob navadnih urah, morajo pa ustaviti vsako prodajo ali drugačen odstop blaga, navedenega zgoraj. Tvrdke so upravičene, da tri delovne dni v tem tednu zaprejo svoje poslovne obrate v svrho pravočasne sestave inventure.

Inventar je sestaviti **v dveh izvodih** na tiskovinah, **ki jih je založilo Združenje trgovcev v** Ljubljani in bodo na razpolago prav tam **od če-**

Inventar je izpolniti po dozdaj veljavnih dolo- [illegible] metrov ali komadov in **število** točk.

Predložitev inventarja se mora izvršiti najkasneje **do ponedeljka 24. julija 1944** in sicer do 12. ure opoldan Pokrajinskemu gospodarskemu svetu v dveh izvodih, od katerega prejme izročitelj en izvod kot potrdilo.

Pokrajinski gospodarski svet v Ljubljani vabi vsa prizadeta podjetja, da se drže določenih rokov. Priporočiti je, da oddajo manjši trgovci in detajlisti inventar Pokrajinskemu gospodarskemu svetu med uradnimi urami **že v petek 21. julija** odnosno **v soboto 22. julija t. l.,** večji trgovci in grosisti pa **v ponedeljek 24. julija t. l.** prav tako med uradnimi urami.

* **Smrtna nesreča** se je primerila pretekli četrtek na Jegličevi cesti v Ljubljani. Pod tramvaj, ki je vozil proti splošni bolnišnici, je okoli 17.30 prišla nekoliko naglušna bivša postrežnica Ivana Hribarjeva, stara 73 let, doma iz Pšate, občina Sv. Jakob ob Savi. Dobila je hude poškodbe na glavi in po životu in je bila kmalu nato mrtva.

* **Nevihte na Dolenjskem** so letos povzročile že precejšnjo škodo. Zaradi deževja se vinogradniki boje peronospore. A tudi strela je že vžigala. Pretekli torek je treščilo v kozolec Antona Šiške v Slatniku. Kozolec, poln ječmena, je pogorel do tal.

* **Zaščitno cepljenje proti davici** se vrši tudi letos in sestoji iz dveh injekcij cepiva v presledku 14 dni. K cepljenju morajo starši obvezno pripeljati vse nad dve leti stare otroke, ki doslej proti davici še niso bili cepljeni. Razpored cepljenja v Ljubljani so preteklo soboto objavili naši dnevniki.

* **Nov razpored protikomunističnih predavanj** za trgovino, obrt, industrijo in strokovno nadaljevalne šole je stopil v veljavo s 17. julijem. Od tega dne dalje so protikomunistična predavanja v Ljubljani vsakih 14 dni enkrat in ne več vsak teden, kakor doslej. Razpored predavanj v posameznih panogah so objavili naši dnevniki preteklo soboto in nedeljo.

Na obisku v Postojni

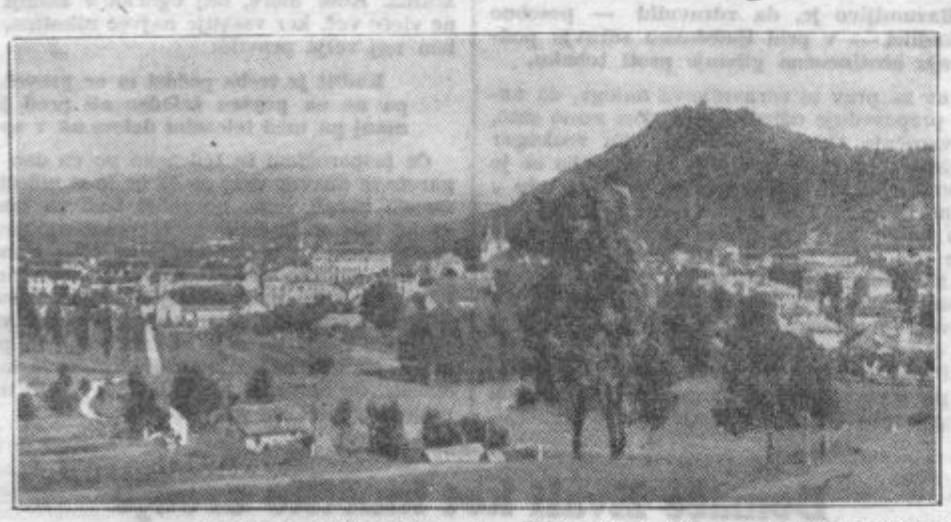

Postojna, sredi julija.

Pripeljem se v Postojno. Izstopim. Že prvi pogled vzbuja prijeten, najlepši vtis. Postojna ima svoj sloves. Uživa ga zaradi svoje zgodovine, svetovno znane podzemske jame in svojega pomena, ki ji pripada v novem položaju.

Tam v ozadju se dviga Sovič v graščinskih razvalinah. Tu je bil v starih rimskih časih kastel »arae Postumiae«. Od tod so v časih turške nevarnosti gorele grmade in oznanjevale prihod turških tolp. Od tod so gospodovali Postojni furlanski in koroški vojvode, oglejski patriarhi, goriški grofje, potem še celjski grofje in turjaški gospodje. Pomnik njihovega gospodstva, staroslavni postojnski grad, pa je pozneje zgorel po čudnem naključju. Markomani so hrumeli v davnini tod mimo in Vandali, Gotje in Langobardi, pozneje Turki, ki se je postojnsko ljudstvo zatekalo pred njimi v Postojnsko jamo, v jamo pri Orehku, v Črno jamo in Predjamske jame.

Če prideš v Postojno, te z nenavadno silo potegne v očarljivi podzemski svet. Tukaj lahko občuduješ nenavadno muhavost kraške prirode, ki je ustvarila v svojem čarobnem podzemeljskem kraljestvu dovršeno, neprekosljivo arhitekturo. Ne moreš se dovolj načuditi izredni raznolikosti, neverjetni mikavnosti oblik, prikazni in likov, ki jih opažaš na vsak korak. V Postojnski jami lahko vidiš prapodobo pisanskega poševnega stolpa, štorklijo, valečo kokoš, škrata, ki je dobri duh Postojnske jame, potem Marijo z detetom, zasneženo božično drevo, tigrovo glavo, krokodilovo žrelo, prevrnjeno stebrišče, krasno oblikovane zavese in zagrinjala. Izpod stropa visijo obilne »salame«, ob njih precejšnji kosi kraškega »pršuta«, na tisoče in tisoče snežno belih »špagetov«, ki se prelivajo po bujnih stropih prelestnih dvoran tega edinstvenega podzemeljskega raja.

Slikovita je pot iz stolnične dvorane s prostornino 40.000 m³ v orjaško plesno dvorano, kjer je prostora za nad 20.000 oseb. Tukaj je bilo v mirnih časih za binkoštne praznike tradicionalno ljudsko veselje. Množice so rajale in se zabavale. Vstopiš v dvorano Božjega groba, potem skozi prostor, ki ima obliko prevrnjene ladje, v draguljno dvorano. Od tod nadaljuješ pot iz mavrične dvorane v prelestno gotsko stolnico. Občuduješ znamenito koncertno dvorano, ki se lahko razkošno razsvetli in kjer so bile v predvojnih letih izvajane številne znamenite skladbe pod vodstvom znanih glasbenikov. Tudi

Škrat v Postojnski jami

skozi »vice« moraš, da prideš do velike Kalvarije. Ta prostor je po mnenju nekaterih najveličastnejši. Rajska dvorana, ki je bila odprta l. 1925, kaže izredno slikovitost.

Končali smo svojo pot. Omeniti je še Črno jamo. Postojnčani zatrjujejo o njej, da so se njihovi predniki zatekali ob turških napadih vanjo. Očrnela je, saj so v njej tudi kuhali. Pa tudi druge jame so še v bližini: Otoška jama, Velika planinska jama, Jama Pivke itd. Vse te jame povečujejo lepote tega podzemeljskega čarobnega kraljestva.

Pivška prestolnica je v novem položaju po 8. septembru 1943 nenavadno zaživela. V trgovinah, gostilnah opažaš preizkušeno postojnsko solidnost, postrežljivost, in prijaznost. Dotok ljudi, kupcev in predstavnikov poslovnega življenja se je pomnožil. Postojni pripada v novem stanju važna gospodarska posredovalna vloga med obema središčema, med Ljubljano in Trstom. Pivška prestolnica se zaveda te svoje naloge, ki jo skuša čim verneje izpolnjevati.

Popotnik.

Besela o kajenju

Ogromne so številke, ki kažejo, koliko kilogramov tobaka in koliko milijonov denarja poženejo ljudje z dimom v zrak. Kljub vsemu prizadevanju, da bi se kajenje tobaka zaradi zdravja in gospodarskih ozirov za posameznika čim bolj omejilo, kažejo statistike o porabi tobaka celo naraščanje potrošnje, ki izvira v glavnem odtod, ker se kadilcem tobaka v vedno večji meri pridružuje tudi ženski spol. Marsikdo s praznim želodcem rajši prižge cigareto kakor poje kos kruha.

Zakaj pa ljudje prav za prav kadijo? Znanost se je bavila tudi že s tem vprašanjem. Tobak je brez dvoma zgolj sredstvo za užitek, torej snov, ki ustvarja nekakšno zadovoljstvo.

Seveda se tudi glede njega — kakor glede ostalih podobnih sredstev — ne da reči, ali je potreben ali ne; gotovo pa je, da je narava samo živalim onemogočila uživanje takih sredstev; ljudje pa jih poznajo in uporabljajo od pamtivekov. Zato je vsak poskus, da bi ljudje uživanje takih sredstev popolnoma opustili, že v naprej obsojen na neuspeh. Prav to so na primer dovolj dokazale svoječasne izkušnje s prepovedjo alkohola na Finskem in v Severni Ameriki. O tobaku se pri tem lahko še trdi, da spada med razmeroma najmanj škodljiva mamilna sredstva. Uživanje tobaka deluje razburljivo na nekatere živce in žleze; razen tega učinkuje deloma tudi omamno, saj je znano, da se živčni in razburljivi ljudje pomirijo, ko potegnejo vase prve dime.

Kakšne so torej posledice, ki jih povzroča kajenje v človeškem telesu?

Nikotin, ki se spremeni v dim, gre deloma v telo, kjer ga vsrkajo predvsem sluznice, ki pa

---

Adalbert Stifter: 5

Gorski kristal

Tu so ležale plošče, pokrite s snegom, na obeh stranicah pa se je jasno videl gladki, zelenkasti led. Bili so celi grči, na pogled kakor stisnjena pena, ob straneh pa se je medlo blesketalo in svetilo kakor da so vsevprek zmetani celi drogovi žlahtnih kamnov. Bile pa so vmes tudi krogle, docela obdane s snegom. Plošče so ležale počez ali pokončno, tako visoko, kakor stolp v domači vasi ali kakor cele hiše. Nekatere so se zajedle v votline, da bi lahko šel z roko notri ali celo z glavo ali s celim telesom ali celo s senenim vozom. Vsi ti kosi so bili strnjeni skupaj in navpik, da so pogosto tvorili streho in previse, čez katerih robove je segal sneg kakor dolge bele šape. Celo velikanska grozotna črna skala je nalik hiši ležala pod ledom. Bila je pokončno postavljena, da je stala na konici in tako na njenih stranicah ni mogel obležati sneg. Pa ne samo ta skala, še več in še večje so tičale v ledovju in sta jih šele pozneje opazila.

»Tu je moralo biti pač mnogo vode, ker je toliko ledu,« je rekla Sana.

»To ni zavoljo vode,« je odvrnil bratec, »to je gorsko ledovje, ki je vedno tu gori, tako je urejeno.«

»Da, Konrad,« je rekla Sana.

»Zdaj sva prišla do ledu,« je rekel deček, »in sva na gori, Sana, veš, na tisti gori, ki jo z našega vrta v poletnem žaru vidimo tako belo. Pazi, kaj ti povem: ali se še spominjaš, kako sva pogostokrat popoldne sedela na vrtu, kako lepo je bilo, ko so čebelice brenčale okoli naju, ko so lipe cvetele in je sonce sijalo z neba?«

»Da, Konrad, spominjam se.«

»Takrat sva videla goro. Videla sva, kako je sinja, tako sinja kakor blago nebo. Videla sva sneg, ki je na njej, čeprav je pri nas bilo poletje in je vladala vročina in je zorelo žito.«

»Da, Konrad.«

»In spodaj, kjer se neha sneg, sem videl različne barve: če človek natanko pogleda, zeleno, modro, belo — to je led, ki se odspod le zato vidi tako majhen, ker je zelo daleč. To je led, ki do konca sveta ne izgine, kakor pravi oče. In sam sem pogostokrat videl, da se pod ledom še nadaljuje modra barva, to bodo pač kamni, sem mislil, ali pa bo zemlja ali pašnik in potem se prično gozdovi, ki se širijo vedno niže, vedno niže, vidijo se tudi skale v njih, potem sledijo travniki, ki so že zeleni, in potem listnati gozdovi in potem pridejo naše livade in polja po dolini. Vidiš, zdaj, ko sva tu pri ledu, bova tudi midva šla nizdol po modri barvi, potem skozi gozdovje, v katerem so skale, potem čez trate in potem skozi bukove gozdove in tako bova naposled prišla v dolino in bova prav lahko našla domačo vas.«

»Da, Konrad.« je reklo dekletce.

Otroka sta zdaj šla med ledovje, kjer je bilo dostopno. Bila sta med temi ogromnimi skladi dve majhni gibajoči se piki.

Ko sta takole pogledala čez previse, kakor da ju žene nagon, da si poiščeta zavetje, sta prišla v jašek, v širok, globoko zarezan jašek naravnost po ledovju. Videti je bil kakor struga reke, ki pa je izsušena in vsepovsod posuta z belim snegom. Tam, kjer je jašek prehajal v ledovje, se je bočil pravcati kletni obok iz ledu, prav lepo vzpet nad njim. Otroka sta šla po jašku in notri v izboklino, globlje, vedno globlje. Bilo je docela suho in pod nogami sta občutila polzek led. V vsej votlini pa je bilo modro, tako modro, kakor nič drugega na svetu, vse globlje in vse lepše modro, kakor nebesna sinjina, bilo je, kakor sinje pobarvano steklo, skozi katero prodira svit. Bili so tu debeli in tanjši loki, viseli so cengiji in hodnik je vodil gotovo še dalje, da sama nista vedela kako daleč, toda dalje nista šla. Saj bi bilo kar prijetno v tej votlini, bilo je toplo, ni snežilo, toda bilo je tako strahotno modro, da sta se otroka bala in sta šla spet ven. Nekaj časa sta šla spet po jašku in preplezala njegov rob.

Šla sta po ledu kolikor daleč sta mogla, da bi prodrla dalje med skladovjem in ploščami.

»Tu pojdeva še počez in potem stran od ledovja,« je rekel Konrad.

»Da,« je rekla Sana in se ga oklenila.

Od ledovja sta se obrnila nizdol po snegu, da bi našla pot v dolino. Toda nista prišla daleč nizdol. Nov veletok ledovja, pravcati jez nakopičenih ledenih in izbokanih skladov je ležal počez na mehkem snegu in je kakor z rokami segal na desno in na levo okrog njiju. Pod belo odejo, ki ga je zakrivala, se je ob straneh svetlikalo zelenkasto in sinje in črnikasto in celo rumenkasto in rdeče. To sta lahko v večjem obsegu opazovala, ker se je silni in neutrudni nalet snega unesel in je snežilo le še kakor v navadnih zimskih dneh. S čvrstim pogumom nevednosti sta se splazila med ledovje, da prekoračita mogočni jez in prideta po drugi strani nizdol. Vrinila sta se med vmesne zaseke, posadila sta nogo na vsak kos, ki je bil pokrit z belo sneženo kučmo, naj je že bila skala ali led, poslužila sta se rok in sta plezala, koder nista mogla hoditi, in sta se dokopala s svojima lahkima telescema navzgor, dokler nista premagala stene ledenega jezu in se znašla zgoraj.

Na drugi strani sta hotela splezati nizdol.

Toda na drugo stran ni bilo mogoče.

Dokoder je otrokoma segal pogled, je bil sam led. Konice in kopice so stale pokončno in so bile močno zasnežene. Namesto da bi se lahko spu-

ga kmalu spet izločijo, tako da so hudi kadilci že po 10 do 20 urah popolnoma »denikotizirani«. Tobačni dim vsebuje razen nikotina še razne druge kemične snovi, med njimi amonijak in piridin.

Da zmerno uživanje tobaka ne povzroča škode, kažejo preiskave sportnikov, ki so deloma tudi kadilci (kakor se je mladina žal sploh oprijela tega užitka). Na račun zlorab pri kajenju so šle do sedanje vojne sploh vse pritožbe o zdravju. Kdor ni imel zdrave barve, komur so prekmalu osiveli lasje in kdor je imel prizadete krvne in ostale žleze, je pripisoval svoje bolečine nikotinu.

Res je, da je pri nekaterih nevarnih boleznih (želodčnih čirih, težkočah pri prebavi, sladkorni bolezni, padavici, jetiki, raznih katarih itd.) neobhodno potrebno, da se bolnik vzdrži kajenja. Toda navada je železna srajca in zato se ob takšnih prilikah pokažejo pri hudih kadilcih gotovi neprijetni znaki. Za olajšanje tega stanja se priporočajo razna sredstva, ki so v glavnem izbrana tako, da kadilcu pokvarijo okus za cigaro ali cigareto.

Večjega pomena so poskusi, da bi se tobačnim izdelkom odvzelo čim več škodljivega nikotina ali pa da bi sploh izdelovali cigarete in cigare brez velike množine nikotina.

Zaradi odvzema nikotina so uvedli neke vrste filtracijo dima skozi posebne »higienske ustnike«, ki vsebujejo s kemikalijami napojeno vato. Razen tega so znani načini, po katerih se v vsako cigaro ali cigareto vbrizgne neznatna količina gotovega kemičnega sredstva (železnega klorida ali sličnega). Vse te metode so imele dozdaj polovičen uspeh in imajo med kadilci prav za prav malo ljubiteljev. V prizadevanju za čim večjo izločitev nikotina in tobakovega dima bi bilo naposled omeniti, da bi se dal dobro vzgojiti tobak, ki bi vseboval malo nikotina; ti poskusi so dobro uspeli in če se bodo za ta sistem odločile tudi velike države, ki pridelujejo tobak, je verjetno, da bomo v dogledni bodočnosti dobili novo vrsto tobaka, ki bo imela manj nikotina in bo torej manj škodljiva in razen tega tudi cenejša.

Razumljivo je, da zdravniki — posebno nekadilci — v prid ljudskemu zdravju podpirajo abstinenčno gibanje proti tobaku,

toda prav za prav ni zdravnikova naloga, da načeloma prepoveduje uživanje sredstva samo zato, ker povzročajo škodo in zlorabo. Za vsakogar velja glede tega drugačno pravilo in treba se je pač poznati, ali in koliko tobaka prenese telo v normalnih mejah. Tudi za uživanje nikotina velja isto kakor za kavo ali alkohol; komur škoduje, je pač edino pametno, da ga ne uživa. Pameten kadilec tudi tedaj, ko je cigaret dovolj, ne pokadi dnevno več kakor 2 do 3 lahke cigare ali največ 10 cigaret. Na vprašanje, ali je bolj zdrava cigara ali cigareta, se ne da točno odgovoriti. Pri cigari gre več nikotina (50%) v dim kakor pri cigareti (25%). Dim cigare se nikoli ne potegne do pljuč, ker vsebuje mnogo amonijaka, kadilec cigaret pa dosledno »inhalira« in pri cigaretnih oblikah se izgubi v dim najmanj nikotina. Kdor more, naj ogorka v zadnji tretjini ne vleče več, ker vsebuje največ nikotina. V ostalem naj velja pravilo:

Kaditi je treba počasi in ne preveč, nikdar pa ne na prazen želodec ali pred jedjo, še manj pa med telesnim delom ali v sportu.

Če priporočimo še tedensko po en dan brez cigarete in dnevno vsaj po 12 ur brez nikotina, smo menda zbrali vrsto nasvetov tudi za one, ki so vsako telesno in duševno razpoloženje pripisovali zastrupljenju z nesrečnim nikotinom. Ponavljamo pa, kar smo že večkrat zapisali: kdor ima količkaj trdne volje, naj se vsaj v vojnem času odvadi kajenju. Treba je samo nekaj mesecev vztrajnosti, zato pa si pozneje res sproščen in prerojen, saj si za vse življenje rešen smrdljive in pekoče strasti. Če Slovenci ne bi kadili, bi bili med najpremožnejšimi narodi na svetu.

Domače živali kot kmečko orodje

Kmet nima udomačenih živali samo v hlevu. Hlev je premajhen, zato jih je nastanil kar v drvarnici in celo v hiši in v kuhinji. Toda te »domače živali« niso žive, ampak so le orodje, ki ga uporablja kmet pri svojem delu.

Zavijmo iz hleva, kjer smo se nagledali krav in prašičev, v drvarnico. Tu stoji moško razkoračen kozel, ko bi bil najpametnejša žival na svetu. Potrpežljivo sprejema na svoj hrbet debla in debele veje, da jih na njem razžagajo.

Ker je še daleč zimski čas, najdeš v drvarnici v razno leseno šaro zametano — kobilo. Pozimi jo bodo odvlekli v hišo in na njej bo »bognar« delal kolesa, s katerimi bo živa kobila spomladi zdrdrala na cesto.

Kozel in kobila sta oba na štirih nogah. Kozel ima noge navzkriž kot križ sv. Andreja in obe dvojici nog veže za laket debel drog. Kobila pa ima drobne noge in obilnejši trup. Obe desni nogi imata svoj trup in obe levi svojega. Obe strani trupla sta zvezani le po prečnih letvah, na katerih drsita sem in tja. Kobila se lahko debeli ali hujša, kakršno kolo je pač v delu na njenem hrbtu.

Še večja pokveka kakor kozel ali kobila pa je koza ali kozica, v kateri cvre gospodinja mast in zaseko. Ta že tudi vseh štirih nog nima vedno. Tudi če ima tri je še vedno koza.

Če stopimo iz kuhinje v hišo, bomo tam, kje pri »beštartu« gotovo staknili lisico. To je malo manj ko meter dolg kij, ki ima na debelejšem koncu vdelano kljuko, ki se na tečaju pregiblje. Koder je treba dati »šino« na kolo vedno priskoči na pomoč. S spodnjo leseno čeljustjo zagrabi platišče od zdolaj, z zgornjo železno čeljustjo pa potisne šino navzdol.

Poleg lisice, ali morda malo vstran varno leži maček, če ga morda kje ne rabijo. Lisičje družbine se ne boji, saj je ves železen. Na enem koncu je sploščen in zakrivljen. Zakrivljeni del je preklan in zgleda kot krempelj. Z njim maček zagrabi žebelj za glavo in ga potegne iz lesa.

V hiši pod klopjo dremlje ves božji dan zajec. Šele zvečer se za toliko prebudi, da potegne moškim škornje z utrujenih nog, nato pa zadremlje nazaj. Tam kje v kotu je skrit volk, ki ga je zavrgel sinček, naveličan igre z njim. To je zelo pohlevna žival z debelo glavo in eno samo nogo. Po mestih imajo otroci namesto volka vrtavke.

Stopimo še v vežo. Tudi tu je gotovo kaka žival. Na vratih, ki drže v shrambo, sedi žabica in varuje, da ne bi prišel kdo nepovabljen v shrambo, kjer so dišeča jabolka. Na vežnem oknu gleda iz lesenega hleva kamenita oslica. Vedno je še kaj košnje okrog vogla, zato mora še vršiti svojo oslovsko službo, da v svojo lastno nevarnost drsa sem in tja ob ostrini. Taka je pač njena usoda. Najbrž je prav zato bila krščena za oslico. Sicer so pa tudi ljudje na svetu, ki hodijo za druge po kostanj v ogenj.

Morda je še kje kakšna žival, ki sem jo spregledal? Pač. Vrhu strehe se obrača petelin in hoče vladati vremenu. Ker je po svoji podobi precej podoben živemu petelinu, misli da so oblaki kure.

BALTIŠKI PREGOVORI

Sklonjen h kljusetom ne prideš daleč.

Kdor je bil pameten rojen, lahko orje tudi z gosjo.

Pasje lajanje ne sega do neba.

Darila vse popravijo.

Česar se tele ni naučilo, se bo vol naučil še manj.

Ena nesreča podaja roko drugi.

Če se klati volk okrog, dobi kaj, če pa ostane doma, trpi lakoto.

stila nizdol in spet prišla na sneg, kakor sta si prej mislila, so se valujoče dvigale nove stene ledu, nabrušene in razbrazdane, z neštetimi modrimi vijugastimi črtami in za njimi so bile spet nove take stene in potem spet nove, dokler ni nalet snega zakril vsega nadaljnjega v svojo sivino.

»Sana, tod ne moreva iti,« je rekel deček.

»Ne,« je rekla sestrica.

»Morava nazaj, da kje drugod najdeva pot nizdol.«

»Da, Konrad.«

Otroka sta se zdaj trudila, da se spet splazita z ledenega jezu, toda nista prišla nizdol. Bil je sam led, kakor da sta zgrešila smer, po kateri sta bila priplezala. Obračala sta se sem in tja in nista mogla iz ledu, kakor da sta od njega objeta. Splazila sta se malo nizdol in sta prišla spet med ledovje. Napošled, ko je deček zasledoval smer, po kateri sta po njegovi sodbi priplezala, sta prišla med bolj raztresene sklade, toda ti so bili še večji in strahotnejši, kakršni so pač radi na robeh ledovja, in otroka sta se po vseh štirih splazila izmed njih. Na robu ledovja so bile ogromne skale, nakopičene tako, da otroka še svoj živ dan nista videla podobnega. Po večini so bile vse v belem. Mnoge izmed njih so bile na spodnji strani tako gladko in fino obrušene, kakor da so bile položene druga na drugo, mnoge so bile postavljene skupaj kakor kolibe in strehe, mnoge pa so ležale druga na drugi kakor debeli gomolji. Nedaleč od tam, kjer sta bila otroka, je stalo več skal z glavami naslonjene druga ob drugo in počez, nad njimi so ležali široko skladi kakor streha. To je bila pravcata hišica, od spredaj odprta, vzad in od strani pa zavarovana. Znotraj je bilo suho, ker z neba ravno padajoči sneg ni zanesel tja notri niti ene same kosminke. Otroka sta bila prav vesela, da nista bila več na ledu, marveč na suhih tleh.

Toda naposled se je tudi že stemnilo.

»Sana,« je rekel deček, »ne moreva več v dolino, ker se je zmračilo in bi lahko padla ali pa zašla v kakšno jamo. Tu notri pod skale se skrijeva, kjer je suho in tako toplo in tu počakava. Sonce bo kmalu spet vzšlo, potem stečeva tja doli. Ne joči, lepo te prosim, ne joči, saj ti dam vse, kar hočeš jesti, vse, kar nama je dala babica s seboj.

In dekletce res ni jokalo. Ko sta oba stopila pod kamenito streho, kjer sta lahko ne samo udobno sedela, marveč tudi stala in se sprehajala, se je sestrica vsedla tik k njemu in je bila tiha kakor miška.

»Mamica,« je rekel Konrad, »ne bo huda; pripovedovala ji bova o tolikem snegu, ki naju je zadržal, in ne bo nič rekla; očka tudi ne. Če naju bo zeblo, veš, potem moraš z ročicami udarjati ob životek, kakor so to delali drvarji, potem ti bo topleje.«

»Da, Konrad,« je rekla sestrica.

Sana nikakor ni bila neutolažljiva, ker danes nista mogla več z gore in domov, kakor je utegnil misliti bratec. Kajti neizmerni napor, katerega se otroka niti nista prav zavedala, je storil, da jima je bil počitek sladak, neizrekljivo sladak in sta se mu voljno vdala.

Toda zdaj sta se začela uveljavljati lačna želodčka. Skoraj isti mah sta bratec in sestrica vzela vsak svoj kos kruha iz žepov in ga pojedla. Pospravila pa sta tudi vse tisto — kolačke, mandeljne, orehe in druge malenkosti — kar jima je bila babica dala v torbico.

»Sana, zdaj pa morava sneg otepsti z najinih oblek,« je rekel deček, »da ne bova premočena.«

»Da, Konrad,« je pritrdila Sana.

Otroka sta stopila iz svoje hišice in najprej je Konrad stepel sneg s sestrice. Prijel je za konce njene obleke in jo stresel, snel ji je klobuk, katerega ji je bil prej posadil na glavo, in ga očistil snega, kar pa je še ostalo, je otepel z ruto. Potem je očistil še sebe, kolikor je le šlo, da je bilo le še malo sledu.

Snežiti je zdaj že docela nehalo. Otroka nista čutila niti snežinke več.

Šla sta spet nazaj v kamenito hišico in sta se vsedla. Ko sta prej vstala, sta šele prav čutila utrujenost, in zdaj sta se veselila, da lahko sedeta. Konrad je odložil svojo torbico iz teletine. Iz nje je vzel ruto, v katero je bila babica zavila škatlo in več papirnih vrečic, in si jo je ogrnil, da bi mu bilo topleje. Tudi dva bela hlebčka je vzel iz torbice in je oba dal Sani. Sestrica je slastno jedla. Pospravila je cel hlebček in tudi še košček drugega. Ostanek pa je dala Konradu, ko je videla, da nič ne je. Vzel je in ga pospravil.

Otroka sta odslej sedela kar tako in gledala predse.

Kolikor sta mogla videti v mraku, je vsepovsod ležal svetlikajoči se sneg, čigar posamezne drobne ploščice so se tu in tam začele v temi nenavadno svetlikati, kakor da je sneg podnevi vsrkal luč in jo zdaj izžareva.

Noč je nastopila tako naglo, kakor je to po navadi v višavah. Kmalu je bilo vsenaokrog temno, samo sneg se je še nadalje medlo svetlikal. Ne samo, da je nehalo snežiti, tudi pajčolan na nebu se je bolj redčil in se razdelil in otroka sta zagledala svetlo zvezdico. Ker je sneg resnično izžareval nekakšno svetlobo in ker ni bilo več oblakov, sta otroka iz svojega dupla lahko videla snežene vršace, ki so se s svojimi črtami odražali od temnega neba. Ker je bilo v duplini mnogo topleje kakor čez dan kjer koli drugod, sta počivala otroka sedeča tik skupaj in sta se celo pozabila bati teme. Kmalu so se tudi zvezde pomnožile, zdaj se je ena zasvetila tu, zdaj druga tam, dokler ni naposled bilo vse nebo v zvezdah.

(Dalje.)

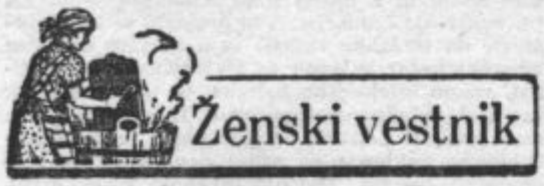

Vsaka gospodinja bi si rada ohranila roke čiste ob snaženju štedilnika. Pomaga si lahko na ta način, da vloži snažilni papir v nerabljeno pivnikovo zibko, s katero potem lahko prav močno drgne umazani štedilnik, a si ne umaže rok.

Solzenje pri rezanju čebule. Ostri, dražljivi vonj izgubijo čebule, če jih pred luščenjem za kratek čas položimo v vročo vodo in nato takoj v mrzlo, potem jih lahko lupimo in režemo, ne da bi nam silile solze v oči.

Nerabljeno perilo, ki leži dolgo časa v omari, sčasoma porumeni, ne po kvari pa se ne. Ko je potem parkrat oprano, se zopet lepo ubeli. Treba ga je pa vsako poletje enkrat ali dvakrat preprati, posušiti na soncu in spraviti zlikano.

Temne volnene stvari lahko z uspehom peremo v zavrelici bršljana. Skuhaj 2 veliki pesti bršljanovih listov v 6 litrih vode. Odcedi jo in v tej nekoliko ohlajeni zavrelici peri volneno blago kakor v navadni milnici. Potem ga izplakni v čisti mlačni vodi, zavij blago v krpe in ga zlikaj, ko je še vlažno.

Kuhinjska sol je jako mnogostransko uporabna. V kuhinji moramo skopariti z njo, ker koristi le, ako se je poslužujemo prav pičlo. Vendar uporabljamo sol tudi v razne zdravstvene namene. Tako nam n. pr. v mirni dobi nadomešča za silo morske kopeli. Za eno kopel potrebujemo tri do štiri polne pesti soli. Te kopeli so posebno koristne slabotnim otrokom, ki nagibajo k skrofulozi. Tudi pri boleznih v grlu pomaga grgranje s slano vodo. Tudi sicer je grgranje s slano vodo koristno, ker razkuži ustno duplino in utrdi dlesni.

Pri temeljitem pospravljanju pazi, da je snažilka oken v višjih nadstropjih privezana oziroma pr'peta za pas, ki jo obvaruje padca v globino. Saj taka je tudi policijska odredba. Vsa ostra pomožna sredstva po uporabi spravi na določeno mesto; to velja zlasti za bencin, solno kislino i. dr.

Z ranjenimi rokami, pa najsi bodo rane še tako neznatne, ne delaj v nečisti vodi ali v prsti, tudi se ž njimi ne dotikaj svežega mesa, kajti najmanjša rana lahko povzroči zastrupljenje krvi.

Stare nogavice se dajo še prav dobro uporabiti. Nekatere lahko podpletemo in jih nosimo v čižmah, če nočemo, da se nam vidijo iz nizkih čevljev. Tankih, svetlih nogavic pa navadno ni mogoče podpletati in tudi ne predolgo krpati. No, jih pa drugače uporabimo, saj jih nikakor ne zavržemo. Pri umazanem delu, posebno pozimi, ko si ne moremo zavihati rokavov in moramo n. pr. segati z roko v peč, si potegnemo čez roko in komolec staro nogavico, pa si obvarujemo kožo in obleko. Po mestih zahteva otroška moda pretirano kratka krilca in hlačke. Pozimi odrežemo zgornji del stare velike nogavice in ga lepo prišijemo otrokovi, da ima noge obute visoko čez stegna. Prav tako si s staro nogavico zdaljšamo svoje štrapacne, ki navadno tudi ne segajo visoko nad kolena. Staro nogavico celo lahko porabimo za čepico. Odrežemo zgornji del, ga lepo stisnemo v vršiček, morda mu celo prišijemo pentljo ali čopek, pa imamo mehko čepico za otroka. Prav tako pozimi za odrasle in tudi v bolezni.

Žarko presno maslo izboljšaš, da ga lahko porabiš za prirejanje prikuh ali za peko, ako ga položiš v mrzlo vodo, v kateri si raztopila zrnce natrona. Pogneti ga v tej vodi, obnovi parkrat vodo, pa zopet gneti; potem ga drži par minut pod tekočim vodovodom. Pred uporabo ga stlači še v mrzlem mleku in ga nekoliko osoli.

Luknjice moljev zakrpamo lahko s prav tenkim sukancem enake barve, kakor je blago. Nategni z nitjo oškodovano mesto blaga, potegni skupaj, sešij in zlikaj narobe. Ako napravš skrbno in natačno, se luknjice skorajda ne opazijo. Neka gospa priporoča šivanje z lasmi. Za temno blago si vzame temen, za svetlo svetel las.

Jajčne lupine. Ne zametajmo jih, ker so mnogostransko uporabne. Kmetice jih nadrobno stolčejo in jih pomešajo med kurjo pičo, ker jo s tem izboljšajo, a kure nesejo zato tudi jajca z močnejšo lupino Kanarčki takisto radi zobljejo pičo, ako so v njej pomešane jajčne lupine. Za sobne rastline so jajčne lupine dobro gnojilo. Zdrobi jih, nalij nanje nekoliko vode, pusti tako par dni, potem zalij s to vodo rastline. Lupine — kakor znano — vsebujejo apno, ki je zemlji koristno. Cvetlice po njem lepo cveto in bujneje rastejo. Da so za čiščenje stekla in kristala zdrobljene jajčne lupine izvrstne, je splošno znano. Ako je dobila steklenica motno dno, vrzi vanjo zdrobljene jajčne lupine, ki j'h nekoliko pomoči. Stoji naj tako par dni, potem steklenico očisti. Za pranje perila zaveži v vrečico iz tanke tkanine, n. pr. iz etamina, zdrobljene jajčne lupine in vrzi v kotel, kjer se kuha perilo. Ker je apno v lupinah, bo perilo lepo belo, vendar ga ni toliko, da bi bilo perilo oškodovano.

Kako pravilno dojiš otroka

Dojenčkova naravna hrana v prvih mesecih življenja je materino mleko. Skoraj vsaka mati lahko doji sama. V večini primerov, ko mati pravi, da ne more dojiti ali da otrok noče piti, je temu kriva malomarnost. Le prav redke so matere, ki nimajo mleka, še bolj redki pa otroci, ki ne marajo piti. Če otrok noče piti pri materi, je treba iskati vzrok. Časih so nedonošeni otroci preslabotni, da bi mogli sesati, ali pa imajo prešibek želodec, ki ne prenaša mleka: v obeh primerih je treba vprašati zdravnika za svet. Nekateri dojenčki so pa preleni, da bi krepko vlekli, in po nekaj ponesrečenih poizkusih izgubi mati potrpljenje in se rajši zateče k steklenički, kar je laže in manj zamudno od dojenja. S tem pa vzame otroku najprimernejšo hrano, kajti le materino mleko vsebuje v pravem razmerju vse, kar potrebuje otrok v prvih mesecih življenja.

Prvih dvanajst ur po rojstvu ne dobi otrok nobene hrane. Po preteku tega časa naj mati vzame otroka k prsim. Mati doji otroka ležé, otrok ji leži na roki, ki ga laže pritegne k sebi. Prvo dojenje je navadno precej težavno. Če otrok ne odpre ust, mu je treba za trenutek stisniti nosko hlastne po zraku, naj mu mati skuša potisniti bradavico v usta, in navadno začne dete nagonsko vleči.

Vsaka mati naj si že pred porodom neguje bradavici, da bosta dovolj razviti. Če dojenček prvi in drugi dan še ne prime in ne vleče pravilno, ne sme mati izgubiti poguma in se zateči k steklenički. Če bo vztrajala, se bo otrok navadil sesati. S steklenico se otrok samo razvadi, ker je pitje iz steklenice manj naporno; otrok si to hitro zapomni in potlej se mu ne ljubi več vleči iz dojke. Ko se je otrok naučil piti, naj ga mati doji vsake tri ure, tako da dobi na dan šest obrokov. Če je dojenček zdrav in krepak, ga naj pod nobenim pogojem ne doji še ponoči. Materi in otroku je potreben počitek. Če se dete ponoči zbudi in joka, naj ga mati pusti, da joka, v prihodnjih nočeh se bo kar sam umiril in bo spal vso noč nepretrgano. Če skraja ne navadiš otroka na nočne obroke, se bo hitro navadil spati.

Ko mati že lahko zapusti porodno posteljo, dojiš otroka navadno sedé. Mati si naj v ta namen oskrbi udoben, nizek stol ali pa si naj da pod noge pručko, da bo imela kolena v vodoravni legi in ji bo otrok udobno ležal v naročju. Mati naj si pred dojenjem po možnosti obleče belo daljo ali bel predpasnik, umije naj si roke, posebno temeljito pa pred vsakim dojenjem dojko s čisto vodo in vato; umivanje z alkoholom ni priporočljivo. Otroka moramo pred dojenjem previti. Med dojenjem drži mati otroka postrani, tako da ima glavico malo vzdignjeno. Otrok naj pije do petnajst minut; v tem času mora biti sit, če krepko vleče in ima mati dovolj mleka. Ne smemo dovoliti otroku, da bi se med dojenjem igral, brbljal ali se smejal, ker se s tem samo razvadi. Mati, ki ima dovolj mleka, dá otroku piti samo iz ene dojke, pri drugem obroku pa iz druge. Če otrok med dojenjem zaspi, ga je treba narahlo potrepljati. Po preteku petnajstih minut naj mati položi otroka v košarico in ga pusti pri miru. Škodljivo je za otroka, če ga potem previja, nosi ali se z njim igra, zakaj otrok potrebuje miru, da lahko prebavlja. Po dojenju si mora mati spet umiti in obrisati dojko, ker vlažne bradavice rade razpokajo in povzročajo potlej hude bolečine. Mati, ki ima dovolj mleka, lahko doji otroka šest do deset mesecev; ko dobi otrok zobé, naj ga odstavi. Nespametno in otroku škodljivo je dojenje preko enega leta, kakor je bilo to nekdaj v navadi. Prvi zobje so znamenje, da je otrokov organizem že sposoben, da sprejme gosto hrano; mleko ni zanj več zadostna hrana, temveč le dobrodošel dodatek.

Ivan Albreht:

Žaloigra v Zaplazu

Oče Štupar je bil zadovoljen, mati Lena vesela, brat Joza pa ni bil nič kaj dobre volje, ko je uvidel, da se njegova sestra Meta res omoži.

Štuparjev grunt ni baš velik, otrok pa je precej. Zato je Štuparja natihoma skrbelo, kako bi vse ukrenil, da ne bi grunt preveč trpel. Polagoma jih je potem čisto dobro preskrbel. Ana je šivilja in pravi, da ne potrebuje nobene dote, Nac je šel k orožnikom, Jernej je mizar, Mica je šla za usmiljenko in ne rabi dobrot tega sveta, tako da sta ostala doma samo Joza in Meta.

Joza bo imel grunt, to je gotovo. Izza mlada se je on še največ pečal s kmečkim delom, medtem ko so se ostali kar le mogoče ogibali vil in gnoja. Zato je oče Štupar nikoli ni niti razmišljal o tem, komu naj izroči premoženje. Kakor od vekomaj veljavno in pravilno se mu je zdelo, da bodi njegov naslednik Joza. Tudi mati Štuparica je bila složna z možem v tem oziru. Le nekaj je bilo: Joza je bil njen prvi, Meta njen zadnji otrok. Zato se je teh dveh oklepala z neko posebno ljubeznijo, kakršne ostali otroci niso bili deležni. Kadar je obolel Joza ali Meta, se je mati Lena takoj zaobljubila k Mariji na Žihpolje, na Macen ali celo na Višarje, medtem ko je pri ostalih otrokih menila, da je dovolj, ako jih kar doma priporoči božjemu varstvu in jim kuha rože in korenine, kakršne svetuje stara Nuša, ki ji je znan slednji lečen koren.

Štuparjev grunt je zelo samotna domačija, kakor so pač vse v Zaplazu. Sosed do soseda ima po celo uro hoda. Svet je hribovit, a na najvišjem temenu te vzvalovane planote se razprostira Štuparjevo posestvo. Do cerkve je dobre tri ure, kadar je pot lepa, v zimskem času pa tudi štiri in še čez. Tudi šola ni nič manj oddaljena. Zato so ljudje tu gori samosvoji, nekam jekleno prosti in trdi včasih, včasih pa spet rahli ko mah.

Odkar sta bila Joza in Meta sama na domu, sta se tesno oklepala drug drugega. Minulo poletje je bil Joza prekoračil šestintrideseto leto, Meta pa je bila dosegla devetnajsto. On je bil visok, grčav in okoren, čisto po očetu, le da je imel materino srce: vsaka malenkost ga je razveselila, hitro pa ga je zmogla tudi žalost in sleherno čustvo. Meta je bila po svoji vnanjosti materin odraz, le da je bila še dokaj brhkejša nego mati v mladosti. Baršunasto rjave oči so toplo in zvedavo gledale v svet, lepo oblikovano lice pa se je z najbujnejšim cvetjem kosalo v zdravju. Tujec, ki bi bil zalo mladenko zagledal v teh samotah, bi bil obstal v veri, da gleda gozdno vilo. Tako lepega stasa je bila Meta.

Za obdelovanje grunta niso Štuparjevi nikoli najemali ljudi. Obdelali so sami, kar so mogli in kakor so pač mogli. Dokler so bili vsi doma, je šlo prav lahko, zdaj, ko sta ostala samo dva, je bilo treba že bolj pritisniti, a obdelali so le. V delu se je utrjevalo prijateljstvo med bratom in sestro, ki je naposled doseglo tako stopnjo, da ni bilo nič več skritega in tajnega med njima.

Dober streljaj od hiše je kotlina, ki ima obliko razpolovljene jajčje lupine. S severne strani ni mogoče vanjo, z južne pa je dohod, dasi nekoliko strm, vendar še dokaj zložen. V tej kotlini voda nikdar ne usahne, niti ob najhujši suši ne popolnoma. Zato je tudi rastlinstvo sila bujno. Bršljan se vije po skalovju, spodaj pa razno trstje in praproti, vmes vodne cvetlice in skromnosivi lapuh, ki ponekod popolnoma pregrinja tla. Na zapadni strani se beli skupina brez.

V to kotlino se je hodila Meta vse poletje kopat leto za letom. Dasi ni znala plavati, je ob suši vodo lahko prebrodila in prišla v brezov gaj, kjer je presedevala cele dolge večere. Čez dan ni bilo mogoče misliti na kopanje. Bilo je treba delati, pridno delati. Pod noč šele, ko se je vse umirilo, je smuknila Meta iz hiše čez vrt in po strmi jasi, ki je bila že podobna jasi, k svoji kotanji. Jezero jo je imenovala ona.

Dokler so bili vsi doma, Joza niti ni opazil, da Meta večer za večerom izginja iz hiše. Sploh ni niti dosti opazil Mete. Bila je zanj otrok, taka srčkana živa igračka, ki ji je nosil jagode in borovnice in maline iz gozda. Tudi cvetje ji je prinašal, ko je videl, kako ga je vesela. Pomagal ji je celo urediti vrt, ki je bil prav planinsko lep.

Meta je imela zato Jozo najbolj rada. Kakor da je njen oče, se ji je zdelo. Zato ga je tudi vedno poslušala s takšno pozornostjo in z istim spoštovanjem kakor očeta.

No, zadnje poldrugo leto, kar sta bila brat in sestra ostala sama z roditelji na gruntu, se je jelo v Jozi čudno dramiti. Včasih, ko je kako nedeljo prišel k fari, je videl svoje vrstnike, ki so bili — ne več fantje kakor on, ampak že zamišljeni možje in očetje, ki jih je spremljala brhka deca.

Tedaj se je zganilo v Jozovem srcu. Jel ga je navdajati tak čuden nemir, kakršnega ni bil pred nikoli poznal. Vojak ni bil nikoli, zato Joza ni prišel nič med svet. Tudi sicer ni razmišljal

Bodite previdni pri uživanju sadja!

V vojnem času postajajo ljudje marsikdaj preveč popustljivi v skrbnosti za snago in zdravje. Toda verjemite, da je zdravje in življenje v vojni še bolj dragoceno kakor v povprečni dobi. Zato ubogajmo vse dobre nasvete, ki nam koristijo. Bodimo previdni zlasti pri sadju! Res da si ga ne moremo privoščiti tako kakor v mirnem času. Toda vsaj ta peščica naj nam koristi, ne pa škodi. Zato čujmo, kaj svetuje zdravnik dr. F. Hoder:

V času, ko prihaja zrelo sadje v večjih množinah na trg, jih je malo, ki se lahko krote, če vidijo pred seboj kupe sliv, breskev in grozdja, ki tako vabi in draži človeka, da se mu od poželjenja nabirajo sline v ustih. Skoro vsak, ki more, si kupi to, kar mu poželi srce, oziroma kolikor zmore. In kako malo jih je, ki nimajo toliko potrpljenja, da bi počakali, da pridejo domov. Najčešče vidimo ljudi, kako zobljejo črešnje, marelice, slive ali grozdje kar na cesti, grede v urad ali na sprehod. Vsi ti se kajpada ne zavedajo, da použijejo s takšnim neočiščenim in neumitim sadjem nebroj bakterij.

Cestna železnica, avtobusi, vozila vseh vrst in pešci, ki se ustavljajo ali gredo mimo prodajaln sadja, dvigajo prah, ki se nabira in ostaja na sadju, tembolj če je sveže. In v tem prahu je vse polno bakterij. V njem so klice, ki se na vlažnih sadežih lahko bujno razvijajo, da ostanejo ne le pri življenju, ampak se celo pomnožujejo, zlasti če položimo sadje za nekaj časa na toplo. Otipavanje sadja po prodajalcih in kupcih, nakladanje in zavijanje v papir — vse to je od sile nezdravo in nehigiensko. Vsak prodajalec bi si moral biti svest, da sadja ne gre prijemati z roko, ampak zajemati s pločevinasto globoko žlico ali leseno vevnico, kati z dotikom rok se bakterije prenašajo in razmnožujejo. Kdo se danes meni za to!

Če operemo sadje, ki smo ga kupili na stojnici ali v trgovini in preiščemo umazano vodo, v kateri smo ga oprali, spoznamo, kakšno nevarnost pomeni za človeka uživanje neopranih sadežev. **Pod drobnogledom se pokažejo številke, ki se vidijo fantastične, a so na žalost resnične.** Niti najskrbnejše pranje ne more odstraniti vseh škodljivih klic in bakterij, vendar pa zmanjša nevarnost okuženja in vsaj deloma odpravi množine bakterij, ki se drže sadja. S čisto navadnim pomakanjem v vodo sem odstranil s črešnje 20.000 bakterij. Drugič sem jih našel 52.000, tretjič celo 900.000.

Še nekaj primerov, ki lahko pokažejo nevarnost nalezljivih bolezni, ki nam pretijo po sadju: na borovnici sem nekoč našel 20.000 bakterij, na brusnici 8000, na drugi brusnici 14.000, na češplji 1000, na rumeni slivi 38.000, na hruški pa 12.000.

Že te številke dajo misliti. Z neumitim sadjem prihajajo v naše telo tudi ogromne množine bakterij.

Navaden črešnjev sad tehta povprečno 2.1 do 5.5 ali 6 g. Če prištejemo k tej teži povprečno 10.000 bakterij, pride na kg črešenj nekako 2 milijona bakterij. To število pa je, povprečno vzeto, še mnogo prenizko, zakaj že pri enem samem kilogramu črešenj je treba računati, kakor kažejo izkustva, z več milijoni bakterij.

Z 1 kg brusnic sem odstranil nekoč 15,000.000 bakterij.

In v vseh imenovanih primerih je bilo sadje neoporečno, brusnice pa so bile celo izbrane, zelo suhe in lepe.

Tolaži nas lahko samo dejstvo, da je večji del bakterij, ki se najdejo na sadju, nedolžen ter ne povzroča življenjsko nevarnih obolenj. **Vendar pa gre velik del črevesnih nerazpoloženj, primerov griže in podobnega na račun neumitega sadja.** Vse te bolezni se pojavljajo pri ljudeh baš v sezoni sadja in z mirno roko lahko zapišemo, da jih zakrivajo bakterije. Vse premalo se tudi upošteva, da se lahko razvije sam ob sebi nedolžen **črevesni katar v težak in življenjsko nevaren tifus, znano infekcijsko bolezen, to pa zategadelj, ker slabi odpornost organizma.** In slednjič se ne sme prezreti dejstvo, da postanejo često najnedolžnejše bakterije na sadju povzročiteljice zelo nevarnih bolezni. Omenjamo samo tifus, grižo, kolero, difterijo in tuberkulozo — skratka kaliče, ki žive tudi izven telesa. Vse te bolezni se lahko prenašajo s sadjem.

S tem nočemo nasprotovati uživanju surovega sadja, nasprotno! Ljudje naj ga jedó, kolikor morejo! Treba pa je biti obziren do sebe in drugih. Na druge se oziramo na ta način, da sadja ne otipavamo, vanj ne kihamo in ne kašijamo, kakor imajo nekateri navado. Predvsem pa moramo sadje, preden ga prinesemo na mizo ter ga ponudimo družini ali gostu, lepo oprati, kakor se spodobi!

Aleksandra M. Sassarakova:

Nekdo te potrebuje

Kolikokrat slišimo: »Zakaj bi ga poslušal, saj imam sam dovolj skrbi?« ali »Kaj so meni mar njihove težave, saj imam sam svoje!« Tako si večkrat tolažimo vest z lastnimi skrbmi, z lastnimi težavami.

Nekdo te potrebuje, in tebe ni! Ali ni to strašno? Ali ste bili kdaj v stiski, sami, zapuščeni? Ali ste kdaj sami blodili okrog, upajoč, da boste koga našli, ki bi mu mogli potožiti svojo bolest? Če ne, potem bodite usmiljeni svojemu bližnjemu, ker vas to ni zadelo, če pa ste to doživeli, mislite na to, kadar vas kdo potrebuje.

Večkrat se ne menimo za usodo svojega bližnjega in gremo vnemarno mimo, ko bi že dobra beseda veliko zalegla. A te besede ne izgovorimo, ker nočemo poslušati tožb in tarnanja.

Nekdo vas potrebuje, a vas ni! Prav sedanji čas zahteva vzajemno pomoč. Vi niste bogati, toda je še mnogo revnejših, kakor ste vi, — ali imate odprto srce in roke? Žalostni ste — toda še je nekdo, ki je bolj žalosten kakor vi, — ali ste ga pripravljeni tolažiti? Ali vas lahko najdemo, če vas iščemo? Vsakdo naj se dan za dnem vpraša, ali je storil svojo dolžnost do bližnjega! Ni dovolj, če samo pravično in pošteno živimo, a se ne menimo za nikogar in za nič. To je veliko premalo. Noben dan ne sme miniti brez majhne žrtve, pa naj bo denarna ali pa duševna.

Videli boste, koliko moči, koliko sonca bo v vašem življenju, če boste zdaj tu, zdaj tam, kjer in kadar vas nekdo potrebuje.

Morda boste rekli: »Kdo pa me potrebuje?« Vedite, da ne znate še popolnoma uporabljati svojih oči. Zakaj kdor se nauči gledati, najde zmeraj priložnost, da se lahko udejstvuje. Kaj je lepšega, kakor dajati veselje in radost?

Zato bodite pripravljeni, če vas kdo potrebuje! Velik je čas, v katerem živimo, bodimo ga vredni!

Dobro je, če veš...

Največja knjižnica je v Angleškem muzeju. Šteje nad 4 milijone knjig. Vsako leto naraste za 35.000 knjig.

Kako ljudje jedo? Tretjina ljudi na svetu jé še zdaj s prsti, druga tretjina s paličicami. (Kitajci, Japonci), tretja z žlicami, nož' in vilicami.

Poljubi niso še prestara razvada. Šele leta 1550. se je iz Italije prenesla razvada na ostalo mladino po Evropi.

Kolo (bicikelj) se uporablja največ na Holandskem.

Za par ženskih nogavic (če jih delaš z roko), rabiš 5 igel in 875 m bombaža za nekako 47.000 petelj. Stroj za pletenje nogavic ima 600igel in porabi 4800 m niti za nekako 2 milijona petelj.

Jelka je najbolj razširjeno drevo na svetu.

Račja jajca postanejo lahko nevarna za zdravje, ker vsebujejo včasih bacile, ki povzročajo paratifus. Surova račja jajca torej niso primerna za hrano, tudi ne v majonezah, sladoledu itd.

Brazilski bambus zraste dnevno za 20 cm.

Mravlje, ki sitnarijo v kuhinji ali v shrambi, polovíš, ako jim nastaviš raztopino sladkorja, namočeno v velko gobo ali cunjo. Ko goba mrgoli mravelj, jo vrzi v krop. Kmalu boš rešen nevšečnih gostov.

Sočivja je 6000 raznih vrst.

Polž ima po računu ali štetju nekega ameriškega učenjaka čez 14 tisoč zob. Torej poleg počasnosti še drug »rekord« ali prednost predvsem kar hodi po svetu in — grize.

Največje književno delo na svetu je kitajski naučni slovar iz leta 1800. Ima 5000 zvezkov; 20 zvezkov pa vsebuje kazalo.

Zatemnitev od 22. do 4.

svetu. Kar mu je nudil dan dela in razvedrila, to mu je bilo dovolj in ga je tako obvladovalo, da ni nikoli občutil potrebe, ki bi segala čez krog njegove vsakdanjosti. Ženska je bila zanj samo bitje, ki dela, le da poleg moških opravlja tudi posebna ženska dela. Zato pa je ni niti zapostavljal niti ne podcenjeval, ampak sploh ni razmišljal o tem. Razen svojih dveh sestra sploh ni poznal mnogo mladih žensk.

Zdaj, ko so se bili vsi razpršili po svetu, se je Joza naenkrat jel čutiti tako nekam osamelega, da je vedno iskal družčine. Drugačne ni bilo, zato se je tem iskreneje oklenil svoje sestre Mete. Njena bližina mu je jela sčasoma postajati neobhodno potrebna.

»Kje je pa Meta?« je brž vprašal in jo iskal z očmi, kadar je malo zakasnila pri južini.

»Ali je šla Meta domov?« jo je brž pogrešil na polju.

Meti sami je ta bratova pozornost prijala, a včasih ji je bila celo odveč. Občutila jo je kot nadzirajočo senco tudi v trenotkih, ko je želela biti sama. Kajti Meta je bila dekle. In prav skrivaj nekje v srcu je že tlel tisti čudni ogenj, ki je vabil in prosil ljubezni.

Malo pred kresom je bilo, ko je zavrnila brata, ki jo je spraševal, kod hodi, da je ni tako dolgo k južini:

»Ne bodi no, Joza, saj nisem več otrok! Ali si čuden!«

Joza se je začudil. Kakor da mu je pala mrena z oči. Saj Meta res ni več tista Meta! In kakor da jo vidi prvič, je šele zdaj opazil, kako lepo se prilegajo njenim očem kostanjeve obrvi, je videl njena zdrava ustna, vitki vrat in dvoje oblih valčkov v nedrih, ki jih je krotil tesen modrček. Pogledal je Meto s pogledom, kakršnega do ure tudi ona ni bila še nikoli opazila pri njem. Zardela je, povesila oči in molčala. Nedelja je bila jasen, topel in uspavajoč dan. Po vrtu in po trati pred hišo so švigali pestrobojni metulji, citrončki, belini, z biseri posuti pavlinčki in admirali, vmes ivanjščice in razna pisana krilata bitja, ki se vesele toplote in sonca. Belo so cvetele narcise in kresnice, a mednje je bilo nasejanega rdečega in modrega in rumenega cvetja po trati, ki je bila ena sama živa, razkošna preproga. Na ruši je cvrčal muren in je godel cel roj kobilic, od velike zelene pa vse do one male z rdečimi spodnjimi krili. Kraj hoste je v prvem rdenju zorelo češminje, tu, tam volčja jagoda, vmes je pozvončkavala norica, se je bočil salomanov pečat ali gabez s svojimi vijoličastimi, lahko rožno nadahnjenimi cveti. V gozdu je potrkavala žolna. Včasih je šinil iz gozda pisani detal in naglo pregledal in pretrkal po hruškovih in jablanovih deblih, če ni morda kaj mrčesa pod lubom.

»Čast bodi Bogu očetu, kako je danes lepo!« je rekla mati Štuparica po južini in odšla na vrt, kjer je zaćremala in zasanjala pod košato jablano.

»Kaj je neki kaj novega po svetu,« je razmišljal oče Štupar in odšel poldrugo uro daleč k sosedu Plazniku, da tamkaj v družbi malo pomožuje. Meta je pomila posodo, a Joza je še opravil živino in počedil po hlevu. Potem se je razkoračil na trati za hlevom in razmišljal. Nadlegovale so ga čudne in prečudne misli. Ako bi zdaj odšla še Meta z doma, kaj naj potem počne on sam?! Oče in mati se starata in ju bo kmalu začela zemlja vleči k tlom. On pa, kakor misli, ni nič in nikakor ne kaže.

In Meta pojde, gotovo pojde. Strugarjev Martin tako gleda za njo, kadar pride v cerkev. Srček iz lecta ji je bil kupil spomladi na semnju.

Iz gozda se je za hip oglasil drozd. Joza se je zganil. Iz kuhinje je zaslišal Metin glas. Veselo je pela ljubko pesem. In pesem je bila kakor Jozi iz srca vzeta. Krenil je proti hiši, stopil v vežo in obstal na kuhinjskem pragu.

»Meta —«

Sestra se je zdrznila.

»Ali hočeš, da greva popoldne po jagode? Za Jarim vrhom jih je vse rdeče.«

Beseda je samo vprašala, pogled je prosil.

»Lahko«, je rekla Meta.

Potem sta molčala. Iznad vestej se je še kadilo. V črni kuhinji je bila Metina polt opojno bela.

Ko je končala svoje delo, sta odšla. Spotoma je pravil Joza, kako mu je dolgčas, ko so se vsi razšli z doma.

»Ali jaz nisem nič,« se je zasmejala Meta. Joza se je ustavil, sedel na parobek in jo pogledal z dolgim pogledom.

»T'? — Saj pojdeš tudi ti —«

»Kam —?«

»Ne vem — Kar tako bo prišlo —«

Mislil je na Strugarjevega in stisnjeno nadaljeval:

»— kakor pri vseh. Rekla boš: ‚Grem.', pa te ne bo več —«

Njegov glas je bil težak in trpeč, a Meta se je smejala:

»Ali si čuden?! — To ni kar tako —«

Več ni mogla reči, on pa je govoril, kakor bi sejal... Kako se stara, ji je pravil, kako so nje-

PO SVETU

× **Papež občuduje obnašanje berlinskega prebivalstva.** V pismu, ki ga je papež te dni poslal berlinskemu škofu grofu Konradu von Preysingu, izraža občudovanje junaškega obnašanja berlinskega prebivalstva ob priliki težkih letalskih napadov. Pij XII. je dejal, da mu je Berlin med vsemi nemškimi mesti med njegovim bivanjem v Nemčiji najbolj prirasel k srcu. Grof von Preysing je s posebnim pastirskim pismom objavil berlinskim katoličanom vsebino papeževega pisma.

× **Marnje o »brezpogojni in dokončni kapitulaciji«.** Iz Berlina poročajo:: Politiki v sovražnem taboru so že daleč pred vojaki. Medtem ko so naletele ameriške čete v Italiji in v Normandiji na odločno in uspešno nemško obrambo, govoričijo v Ameriki o nemogočih stvareh. Tako je izjavili ameriški židovski finančni minister Moregenthau, da se morajo zavezniki, preden bi pristali na kapitulacijo Nemcev in njihovih zaveznikov, prepričati, da bo zares brezpogojna in dokončna. Znano je, da hoče žid uničiti nemško državo ter njeno prebivalstvo. Toda oni naj rajši pokopljejo svoje načrte ter vedo, da mora biti pred diktatom še zmaga. Zmaga pa bo kronala nemško orožje.

× **Bombe in otročički.** »New Leader«, glasilo neodvisne angleške delavske stranke, piše pod naslovom »Bombe in otročički«, da so neodvisni angleški socialisti svoječasno protestirali proti angloameriškim terorističnim napadom na nemška mesta, proti uničevanju stanovanj, proti požarom in razdejanjem ter poškodovanjem žena, mož in otrok. Glavni urednik »New Leaderja« je v najhujših časih teh terorističnih napadov poizkušal, da bi spravil v britanske dnevnike tozadeven protest. Toda nobeni časopisi niti organi angleških social'stov takega protesta niso hoteli prinesti. Sedaj pa vračajo Nemci Angležem to, kar so jim slednji takrat povzročili.

× **Tako napadajo.** Iz Berlina poročajo: Na ozkotirni železnici, ki vodi proti Verwohleju, v okrožju Holzmündena v Nemčiji, so napadli ameriški lovski letalci v nizkem letu neki osebni vlak ter so s strojnicami obstreljevali polno zasedene vagone. Pri tem je bilo 9 žensk in 4 moški težko ranjenih. Nekateri od njih so kasneje v bolnici podlegli poškodbam.

× **V stalnem strahu pred »V 1«.** Kako zelo vpliva na vse življenje v južni Angliji novo nemško orožje »V 1«, kaže dejstvo, da objavljajo londonski časniki poleg vojaških vesti le še poročila, ki so v kakršni koli zvezi z novim nemškim orožjem. Tako govori veliki dnevnik »Daily Mail« o težavah študentov, ki se ne morejo pripraviti na izpite, ker so v stalnem strahu pred »V 1«. Često se zgodi, da sploh prepozno pridejo na izpite, ker jih na poti zadrži »V 1« ali pa celo uniči njihova stanovanja. Izpiti se vrše za varnimi stenami, a vedno novi alarmi ne nudijo duhu nikakega miru. Slišijo se sikanja »V 1«, pa človek nehote skloni glavo. Ker kandidati že več dni niso imeli miru, so zelo izmučeni. Skoraj vsi so se morali na izpite pripravljati v zaklonišči h.

× **V enem tednu so prigoljufali 2 in pol milijona šterlingov.** Invazijski mrzlici na zavezniških borzah sledi sedaj, kakor piše angleški dnevnik »Daily Express«, nov pohlep po zlatu. Ugodne vesti povzročajo v Londonu, kakor tudi v Johannesburgu v Južni Afriki povpraševanje po vrednostnih papirjih zlatokopov in ti se dvigajo v ogromno višino. Domneva se, da bodo valutni strokovnjaki dali v svojih povojnih načrtih zlatu važno mesto ter da bodo skušali obdržati zlato na veliki višini. V Londonu kakor tudi v Johannesburgu vlada sedaj na borzi veliko zanimanje. Špekulantov prav nič ne moti, da je mnogo južnoafriških rudnikov zlata, za katerih delnice se sedaj tepo, zaradi vojnih razmer že dolgo časa brez dela. Šele ko bodo zgrajeni potrebni stroji, bodo mogli zlatokopi tam iznova pričeti z delom. Predvsem je veliko zanimanje za delnice nekega zlatega rudnika, ki je bil na novo odkrit v južnoafriškem obrobnem področju. Desetšilingske delnice tega rudokopa so narasle v teh dneh na 5 funtov in deset šilingov, medtem ko so v letu 1940 notirale 2 šilinga in 6 pencov. Samo s to delnico so špekulanti zaslužili v teku enega tedna 2 in pol milijona funtov šterlingov. Velike dobičke so pa napravili tudi z delnicami družbe Wester Holding, ki ima rudnike žlata v svobodni državi Oranien. Isto je z delnicami družbe »African and European Investement«.

× **Britansko sanitetno vozilo v nemških bojnih črtah.** Pri bojih na področju jugozapadno od Caena je zavozilo neko britansko sanitetno vozilo sredi med nemške bojne črte, ker vozač ni opazil, da so se njegove edinice medtem že umaknile. Vozač je bil zelo začuden, ko je namesto lastnega obvezovališča zagledal nenadoma pred seboj nemške postojanke. Potem ko je neki nemški sanitetni častnik pregledal in preskrbel težko ranjene britanske vojake v vozilu, sta prejela tudi vozač in njegov spremljevalec nekaj okrepčila. Britanci so se lahko nato nemoteno vrnili nazaj v lastne črte.

× **»Vsak korak zemlje bomo branili,«** pravijo Finci. Finski časopis »Karialan« ugotavlja: »Pomislimo, kaj bi se zgodilo z Evropo, če ne bi nemška velesila zastavila vseh svojih sil in ne bi zaustavila največje nevarnosti, ki je kdajkoli grozila pazadnemu svetu.« Nadalje izjavlja karelijski časopis: »Skupne koristi obrambe proti isti nevarnosti združujejo Nemčijo in Finsko. Ne le suho dejstvo bratstva v orožju, marveč tudi druge gospodarske in duševne zveze združujejo ti dve državi. Tako so na primer veliki finski domoljub Snellman in drugi finski rodoljubi črpali smernice za svoje delo predvsem iz nemškega duha. Zaradi tega se Finci nikakor ne bomo pustili vplivati od sovražnikov.« Nadalje ugotavlja list v razpravljanju o štiritedenski sovjetski ofenzivi, da se je ojačil finski odpor na glavnih obrambnih črtah in da so morali Sovjeti, ki so hoteli Finsko pregaziti v bliskoviti vojni, sami uvideti, da se lahko majhen narod uspešno zoperstavi še toliki nadmoči na orožju in na letalih. Tega se vedno bolj zavedajo finski vojaki, nemška pomoč v orožju pa jih je še bolj utrdila. Zaman se že sedaj vesele boljševiki zmage na vzhodnem bojišču.

× **Odiranje angleških izseljencev.** Angleški dnevnik »Daily Herrald« se bavi z oderuštvom v pokrajinah, »ki leže izven območja ‚V 1.'« Danes, tako pravi poročevalec, se še dobe ljudje, ki bi se radi obogatili z bedo in trpljenjem žena in otrok, ki so morali pobegniti iz Londona pred nemškim orožjem »V 1«. Za stanovanje zahtevajo ogromne cene, dočim daje država beguncem le malenkostno podporo, ki znaša za odrasle tedensko 5 šilingov, za otroke pa 3 šilinge. Dopisnik je prepotoval mesta in vasi, ki leže daleč stran od Londona. Ponekod je položaj tako resen, da so ostale žene in otroci več dni sploh brez strehe. To so predvsem reveži, ki ne morejo plačati visokih najemnin v znesku od 35 do 45 šilingov tedensko samo za sobe brez prehrane. Bogatejši ljudje plačajo seveda tudi izredna visoke najemnine ter so pripravljeni plačati celo od 100 do 120 šilingov na teden.

× **Evropi grozi nevarnost z vzhoda.** Švedski politik dr. Essen, ki slovi kot poznavalec ruskih razmer in ki ga poznamo kot avtorja zgodovinskih del, je govoril na Finskem o snovi: »Evropi grozi nevarnost z vzhoda«. V prenapolnjeni dvorani v Helsinkih se je zbralo 500 Švedov, ki prebivajo na Finskem. Vsi evropski narodi bodo morali, tako je podčrtaval švedski politik, prej ali slej priti do prepričanja, da bo možno nevarnost, ki grozi Evropi z vzhoda, le z uedinjenjem vseh sil odvrniti od Evrope. Nujno potrebno bo zbrati vse sile Evrope. Glavni cilj sovjetske politike v obdobju od leta 1918. do 1939. je bil ta, da povzoči novo svetovno vojno kot evropsko državljansko vojno ter tako ustvari vse pogoje za boljševiško vlado. Vsi poznavalci Sovjetov, tako je naglasil Essen, so si v tej točki edini. Uspeh te politike pa bi bil propad Evrope. »Kdor gleda z jasnimi očmi na to nevarnost, ne more prenašati lažnive dvojne agitacije sovražnikov Nemčije, ki trde, da stremi Nemčija po oblasti nad svetom,« je izjavil govornik ter nadaljeval: »Vsakdo mora spoznati in priznati, da je šlo v pričetku te vojne le za obrambo Nemčije, ki pa je postala obramba Evrope. Da je pri tem postalo potrebno, da Nemčija mobil'zira Evropo, bo vsakdo spravil. Nekaj je na vsak način gotovo in odločujoče,« je končal govornik svoja izvajanja, »evropski narodi morajo podpirati z vsemi silami borbo Nemčije, če hočejo Evropo rešiti in zagotoviti blagostanje in mir evropskim narodom.«

× **Morske ribe v jezeru.** Živalstvo v Bajkalskem jezeru prinaša znanosti mnoge zagonetke, ki jih še ni bilo mogoče pojasniti. Čeprav leži to ogromno jezero daleč od morij, žive v njem ribe, kakršne najdemo sicer samo v morju, tako losos in tri različne vrste slanikov. Presenetljivo je bogastvo in raznolikost živalstva v tem najvišjem gorskem jezeru na svetu, segajočem do 462 m nad morjem in do 1060 m pod morsko gladino. Bajkalsko jezero je zamrznjeno dobrih 5 mesecev v letu. Pokriva ga tako debel led, da so vozili čezenj vlaki, dokler ni bila zgrajena bajkalska železnica. Najbrž so na dnu Bajkalskega jezera topli vrelci, ki omogočajo tako bogato živalstvo v njem.

---

govi vrstniki po dolini že zdavnaj možje in očetje in —

»Tak se oženiš?« se je zavzela Meta.

To se je zdelo čudno tudi njej. Ni si mogla prav misliti, da bi prišla na Štuparjevo tuja ženska, ki bi jo brat bolj cenil in ji posvečal več pozornosti nego njej. Nejasno, a vendar jedko je bilo občutje ljubosumja, ki se je zdajci predramilo v njej.

Jozi je bolj in bolj stiskalo glas.

»Na ženitev še nisem nikoli mislil,« je odvrnil, a v srcu je ponavljal: »Kako si lepa, Meta —«

Na jasi je res bilo vse rdeče jagod. Opojen vonj je polnil razgreto ozračje.

Jela sta nabirati. Ko se je sklanjala Meta k jagodam, je bil Joza kakor pijan. S pogledi je pil oblike njenih udov in podrhteval.

Meta je pela in se šalila, dokler ju ni prišla klicat mati.

»Hej, kod se pa potikata?! — Strugarjevi iz Podklanca so prišli —«

Meta se je zardela, Joza se je nekam trpko začudil.

»Oče Strugarjev in Martin sta tu,« je mati pomembno pogledala hčer.

»Strugarjeva,« si je zdajci opomogel Joza. »Kaj ju je pa zaneslo k nam? —«

»Kakšen si,« je kar naravnost bušila Štuparica, »ali nič ne vidiš Mete?«

»Aha, Meta —« je brez naglasa zajecljal Joza.

Mladenka sama je bila morda še bolj presenečena. Medtem ko se je Joza v srcu jezil, je ona premišljevala, kaj in kako sta se neki Strugarjeva zdaj naenkrat tako zares spomnila nje... Martin je čeden fant. Tudi kmetija ni kar tako. Ko so že prišli k hiši, se je jela nenadoma sramovati.

»Mati, pa jaz vendar ne morem kar tako noter, ko nič ne vem. Saj nismo še nikoli bili nič v besedi. In mene sploh ni treba. Kaj čem med samimi dedci?! —«

Mati Štuparica se je nasmehnila.

»Naj, naj! Pojdeva pa sama z Jozo, da se malo pomenimo. Potlej te že pokličem —«

Jozi se je zdelo neumno, a šel je le, že zaradi ugleda, ki ga je moral čuvati.

V sobi je sedel za mizo Štupar in oba Strugarjeva. Mošt in kruh in gnjat so imeli na mizi in vsi so bili nekam slovesni.

»Tak to so novice,« je pomislil Joza, ko je zagledal očeta.

Potem so govorili. Vreme je bilo vsem všeč. Letina je kazala dobro in tudi ujem ni bilo. Zato je človek lahko mislil na veselje. No, Štupar je nazadnje kar povedal:

»Zame je dosti, naj še Martin poskusi!«

In Martin bi se ne branil, le da sam ne more vsemu kaj. Grunt brez gospodinje, saj vsi vedo, kako je s tem.

Joza je gledal in poslušal. Zdelo se mu je, da se nekaj trga od njega, nekaj tako živo združenega ž njim, da je že misel na ločitev ostra bolečina. — Oče in mati in Strugar so pritrjevali Martinu.

»Ja, ja, saj jo je Bog ustvaril žensko. Je že vedel, kaj je naredil,« je vzdihnil Strugar in srebnil iz kozarca.

Joza je sovražno pogledoval Martina, a ta se vedno oziral proti vratom, kdaj pride Meta.

»I, no, samo do spomladi bi počakali,« je menila mati Štuparica. »Po veliki noči, če vam je prav.«

Joza jo je hvaležno pogledal. Kres je šele blizu — kje je še velika noč!

Govorili so vsevprek in so končno spoznali, da ima mati Lena prav. Tudi za doto so se domenili in za balo, potem je mati Štuparica poklicala hčer.

Kakor nagelj je bila Meta, ko je stopila v sobo. Po pozdravu je sedla k bratu in molče poslušala, kako sklepajo o njeni usodi. Dasi ji je bil Martin všeč, ni hotela reči da, vendar tudi ni odrekla.

»Saj je še daleč do spomladi,« je menila v zadregi, »in se bomo gotovo še kaj videli —«

Martin je čul iz besede vabilo in je obljubil, da pride vsako nedeljo pogledat k Štuparjevim.

Ko je bilo mošta vsem dovolj, je Štuparica prinesla še domačega hruševca za na vrh. Pod večer sta se Strugar in sin poslovila in se zadovoljno odmajala proti domu. Štuparjeva sta v veselem pomenku obsedela pred hišo, le Joza ni bil nič kaj dobre volje. Hotel je govoriti s sestro, toda nikjer ni bilo sledu o njej... Vrgel je suknjič čez ramo in odšel proti jasi, kjer sta bila popoldne nabirala jagode, toda Mete ni našel tam. Zleknil se je med grmičje in premišljeval.

Mesec je svetil z neba in zvezde so migetale na sinjem oboku. Toplo je včasih zavel veter in se je zganilo listje. Na smreki se je splašila veverica in preskočila z veje na vejo. Nočni metulji so neslišno švigali po zraku. Iz gozda se je oglasila sova.

»Smrt,« je mislil Joza in je bil žalosten. Kakor izgubljen je vstal, taval sem, taval tja in naenkrat obstal pred Metinim jezerom. Samemu se je zdelo čudno, kaj ga je zaneslo semkaj.

V vodi se je zganilo. Joza je pogledal in razločil v mesečini žensko.

»Vila,« je pomislil in pridrževal sapo. Nagnil se je za brinjev grm in strmel. Prikazen v vodi je bila kakor iz paradiža. **(Konec prihodnjič.)**

SMEŠNICE

IZ OTROŠKIH UST

»Male deklice morajo ubogati,« pravi stara mati. »Saj veš: ker je bila Rdeča kapica nespodobna, je prišel volk in jo je požrl.«

»Ampak staro mater je tudi požrl!«

ZAKONSKA

Žena: »Zakaj si rekel Majdi, ko te je vprašala, kako se imenuje najsvetlejša zvezda na zapadu, Venera in ne Večernica?«

Mož: »Zato, da ne bi najina 14 letna hčerka že premišljevala o nemorali!«

IZGOVOR

Žena: »Ti si popolnoma pijan!«

Mož: »Draga ženka, tvoj obrazek je tako lep, da ga najrajši kar dvojnega vidim.«

PUSTOLOVEC

»Gospoda hotelirja želim,« je poklical natakarja eleganten gospod, ki je pravkar spravil pod streho obsežno kosilo.

Hotelir je prišel z najvljudnejšim in najuslužnejšim obrazom.

»Vi ste hotelir Pečenko, kajne?« je menil gost.

»Na uslugo sem, gospod.«

»Prav,« je nadaljeval gost, vzel cigareto iz ust in čvrsto pogledal hotelirja. »Lansko leto enskrat sem tu obedoval, pa nisem mogel plačati, in ste me vi vrgli iz restavracije.«

»Zelo žal mi je, gospod, pa saj boste razumeli... kupčija...«

»Prav, prav! Ali bi me hoteli še enkrat vreči iz gostilniške sobe?«

SRAMUJE SE

Stražnik (pijancu, ki leži v jarku): »Starejši mož ste, pa ste se tako daleč izpozabili. Ali se prav nič ne sramujete?«

Pijanec: »Saj me je zelo sram, gospod stražnik...«

RAZSODEN SINKO

Sinko: »Mama, v ‚Jutru' berem, da iščejo statiste za neko dramo. Kdo pa so ti ljudje?«

Mati: »Veš, to so takšni možje, ki na odru ne smejo govoriti.«

Sinko: »Potem bi se pa naš atek lahko takoj javil...«

PREVIDEN SNUBEC

Ela: »Kaj je dejal moj oče, ko si ga prosil za mojo roko?«

Emil: »Kar sapo mu je vzelo.«

Ela: »No, in ko je zopet prišel do sape?«

Emil: »Takrat sem bil že davno zopet na ulici... «

SRAM JO JE...

V prijazni poletni noči sta se izprehajala pod milim nebom Marica in Mirko.

Mirko: »Povej, Marica, kaj more biti lepšega kakor takale poletna, topla noč?«

Marica: »Oh Mirče, ko me je pa sram povedati...«

NEMOGOČ PRIMER

Dve gospodični kramljata:

»Če bi ti lahko izbirala med milijonarjem, ki ga ne ljubiš, in revežem, ki ga ljubiš, katerega bi vzela?«

»Ne izmišljaj si vendar takih nemogočih primerov!«

»Zakaj nemogočih?«

»Milijonarja, katerega bi ne ljubila, sploh ni.«

*

Opere je bilo konec. Elegantna dama se je približala širokoplečemu, važno nastopajočemu gospodu.«

»Če se ne motim, imam čast govoriti z znamenitim baritonom?«

»In kaj lahko storim za vas, milostiva?« je vprašal pevec polaskano.

»Ah, svojega voza ne morem dobiti,« se je pritožila. »Bodite, prosim, tako prijazni in zakličite prav glasno: Emil!«

*

Milostiva je sestavljala Micki spričevalo. Njen mož je bil poleg

»Kaj si že napisala?« je vprašal.

»Bila je lena in predrzna,« je brala milostiva, »njena poštenost ni bila vzorna. A sedaj bi rada pristavila še majhno pohvalo, majhno priznanje, da bi ne bila preveč užaljena.«

Mož je zagodrnjal: »Napiši: Imela je pa zmerom izvrsten tek.«

*

Če pogledam človeku v oči, pa že vem, kaj misli o meni.«

»To vam včasih pač ni prijetno, kaj?«

*

»Gospodična Rita, sanjalo se mi je, da sem vas zasnubil. Kaj naj bi to pomenilo?«

»Da imate v sanjah boljše domisleke nego v resnici.«

*

»Tebi je dobro, Erika. Kadar te ujezi tvoj mož, greš kratko in malo k svojim staršem!«

»Žal ne več! Včeraj se je spri oče z mojo materjo in mati se je odselila k moji stari materi.«

*

»Doma nas je deset bratov in vsak ima sestro!«

»Potem vas je pa dvajset!«

»Ne k sreči samo enajst!«

*

Pri vhodu v neko ameriško mesto je daleč viden napis: »Vozi počasi. Tako boš spoznal lepote našega mesta; če boš dirjal, boš spoznal mestne ječe!«

*

Za zaroko ji je dal briljantni prstan. Po dolžnosti je pokazala najprvo navdušenje, toda čez nekoliko minut se ni mogla zdržati, da bi ne rekla: »Ali se ti ne zdi, ljubček, da je kamen malo premajhen?«

»Sam na sebi morda je,« je priznal. »Toda za tvojo malo ročico ne sme biti večji...«

Tedaj se je zadovoljila.

*

»Stric, ali je res, da imaš same slabe lase?«

»Kako ti je prišlo tako vprašanje na misel, Tonček?«

»Ker je očka včeraj rekel, da na tebi ni niti en las dober!«

Obnavljajte naročnino!

Križanka št. 29

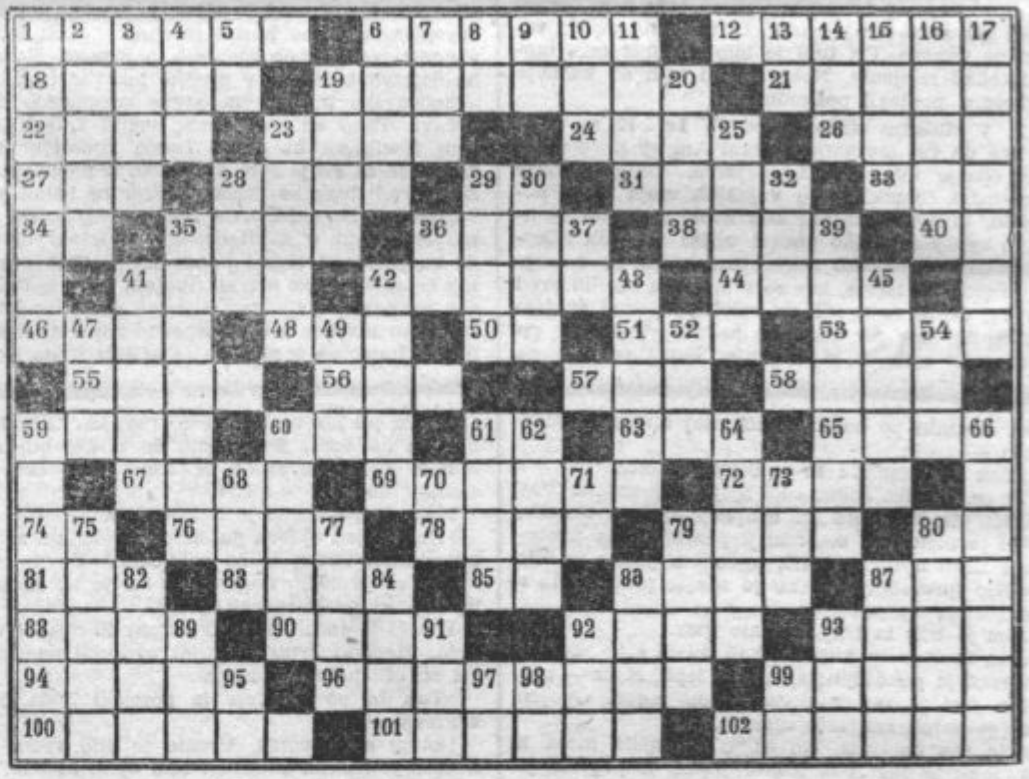

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. svetopisemsko mesto, 6. vas pri Ljubljani, 12. nastane s pogostim ponavljanjem, 18. rastlina vročega podnebja, 19. država v USA, 21. vas v okolici Ljubljane, 22. mesto ob francoski rivieri, 23. črta ločnica, 24. redovniško oblačilo, 26. zapadnoslovanski vladar v srednjem veku, 27. žensko ime, 28. beseda, ki se jo vsi najprej naučijo, 23. kratica pri datumih, 31. pralno sredstvo, 33. mestece v Dalmaciji, 34. podredni veznik, 35. zabavišče, 36. mesto v Rusiji, 38. računska osnova, 40. podredni veznik, 41. zategadelj, 42. kultiviran, 44. časovne enote, 46. določene barve, 48. del obraza, 50. začetek kašlja, 51. okrajšano žensko ime, 53. okrajšano moško ime, 55. sveta žival pri Egipčanih, 56. del strehe, 57. žensko ime, 58. igra na karte, 59. naselbina, 60. del kroga, 61. krajevni prislov, 63. enota merila za mehanično delo, 65. pevski glasovi, 67. gospa, 69. pripadnik nesemitske rase, 72. značilnost pesmi, 74. v izgovoru, 76. majhna odprtina, 78. sadno drevo, 79. ameriška velika mačka, 80. znak za kemično prvino, 81. predplačila, 83. skladišče, shramba, 85. rimska številka, 86. moško ime, 87. cima, poganjek, 88. časovna enota, 90. del vesoljstva, 92. moralna vrednota, 93. vrtnine, 94. samo eden, 96. lovna doba, 99. pijača, 100. del samostana, 101. prejeti, 102. glavno mesto Kube.

Navpično: 1. nekdaj turški vojak, 2. ščit grške boginje Atene; obramba, varstvo, zaščita (množ.), 3. domača žival, 4. žensko ime, 5. vzklik, 6. sestanek, posvet, 7. nedoločni zaimek, 8. sreča se vedno tako začne, 9. kazalni zaimek, 10. glas ob strganju ali zlomljenju, 11. važna lastnost jedi, 13. v vazi, 14. naselbina, 15. pripadnik izumrlega sarmatskega plemena, 16. prenos lastnine na prisilni dražbi, 17. zadnji trenutki življenja (množina), 19. tiho, brez besede, 20. snovni delček, 23. opera, ki je bila letos na sporedu ljubljanskega gledališča, 25. žensko ime, 28. bajeslovje, 29. prevara, zvijača, ukana, 30. je vsem mohamedancem sveta, 32. glej 81. vodoravno, 35. ribja delikatesa, 36. reka v Sibiriji, 37. italijanski spolnik, 39. puščava v Južni Ameriki, 41. nebesna smer, 42. mesto na Japonskem, 43. pripadnik evropskega naroda, 45. letopisa, koledarja, 47. spomladansk mlad, 49. čutni organ, 52. talent, 54. trije enaki soglasniki, 59. del roke, 60. neresničen, 61. deli prog, 62. sorodnik, 64. kmečko posestvo, 66. evropska država, 68. je skrit v rastlinskem cvetu, 70. grška črka, 71. vzklik, 73. naziv, 75. vrtni deli, 77. znamenit grški slikar, 79. lovska potrebščina, 80. plemič, 82. organska kemična spojina, 84. del kroga, 86. podredni veznik, 87. obel vrh, 89. osebni zaimek, 91. srbh. kazalni zaimek, 92. eden izmed važnih človeških organov, 93. ptica iz Vzhodne Indije, 95. glej 85. vodoravno, 97. predlog, 98. Ludolfovo število, 99. predlog.

*

REŠITEV KRIŽANKE ŠT. 28

Vodoravno: 1. Macedonija, 9. obed, 10. Lot, 11. der, 12. pat, 14. ko, 15. el, 16. vinar, 18. vezir, 22. kit, 23. jod, 24. zdaj, 28. oder, 29. molitev, 31. slika 32. del, 33. roža, 34. in, 35. imam, 36. on, 37. Paka, 38. dr, 39. svet, 40. jo, 41. veja, 42. bo, 43. zlet, 44. Jan, 45. omaka, 47. Hanover, 49. dete, 50. delo, 51. Hun, 52, čep, 53. bonec, 55. Dakar, 57. vr, 58. ri, 60. tak, 61. Ate, 62. ode, 64. oris, 65. kapitalist.

Navpično: 1. moder, 2. Abel, 3. Cer, 4. il, 5. Oran, 6. il, 7. jok, 8. Atos, 12. piti, 13. tajen, 16. vila, 17. rov, 18. vodovod, 19. eden, 20. zel, 21. Ir 22. koža, 24. zlat, 25. dim, 26. ak, 27. Japonec, 29. moka, 30. tir, 31. smet, 33. raja, 35. iver, 37. Peko, 38. Don, 39. slep, 40. jate, 41. val, 42. Banat, 43. zver, 44. jen, 46. me, 47. hud, 48. očak, 49. do, 53. Brest, 54. krok, 56. Kant, 57. vtis, 59. Ida 61. ari, 63. ep, 64. ol.

Für das Konsortium — Za konzorcij »Domovine«: Josip Reisner, Direktor i. R. — direktor v. p., Igriška 3. — Schriftleiter — urednik: Davorin Ravljen, Journalist — novinar, Stari trg 7. — Für die Druckerei — Za tiskarno »Narodna tiskarna«: Fran Jeran, Direktor — ravnatelj, Aleševčeva 6. — Alle in Laibach — vsi v Ljubljani.